

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЯ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ ХООРАЯ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1955
АВГУСТ
28
ВОСКРЕСЕНЬЕ
№ 173 (3367)
Өртөө 20 коп.

Воронеж областың колхозтары болгаш совхозтары тараа белеткелдериниң күрүне планын хуусаа бетинде күүсеткеннер (1 арын).
СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНДЕ (1 арын).
Көдээ ажил-агый машиналарын бедик бүдүрүкчүлүг ажыглаар (1 арын).
ХӨМҮР ДАШ ТЫВЫЖЫНЫҢ ПЛАНЫН КҮҮСЕДИҢИ (2 арын).
Байрарын шилпип алып болгаш таарыштыр тургузар ажыда четпестерин тутуулар (2 арын).
М. Чамбал-оол.—СЭБП ТБ-ның январь Пленумунуң докталаан амыдыралга боттандырып турарымыз (2 арын).
П. Горелов.—Школарынч чач өөредилге чылын организатциялар (2—3 ариннар).
Районнар солунуларын (3 арын).
Д. Саган.—Белеткелдер ажылын бедик денселе (3 арын).

Н. С. Хрущевтуң Румынияда чоруп турары (4 арин).
В. Мауцкий.—Тайбың болгаш социализмниң керезиниң эрге-ажыктарына таарыштыр чехословак-югослав найырады бижылаары дөөн (4 арин).
АКШ-та чоруп турар көдээ ажил-агый төлөөлерини баштамынын медетелди (4 арин).
Румынияда культура тургузуушкуну (4 арин).

Совет шахтёрларның чаңчыл болган байырлалы

Бөгүн — совет дагжыларнын күш-ажылыч чедикшилерини түнпөт көөрүнүң хүнү. Амыдыралдың бүгү-ле чаагай чүдөдөрүнүн өсүлүгү тургузукчуу күш-ажылыч кишиге бистич чуртуушта бадаткагынан чаа хамааржылазы бо байырлаадан тодаргай илергелетинин турар. Бодунуң өгү жүжүн коммунизм тургузушкунуна берип турар күш-ажылыч киши бисте бүгү ниятинин хүндүткел-биле болгаш сагыш салымшыны-биле бүргөтсөн, олар — бистич совет үениң өсүлүгү маадрылары.

Совет шахтёрлар бола, СССР-ниң ажылыч аргынының мурнаачы отрядтарының бирөөсү. «Көмүр даш бола, үстүрүнүң өсүлүгү хаасон, ол хаас чокка үстүрү амыдаас, ол хаас чокка демир орук транспорту өң-не чаржычың байдалга таваржыр...» деп, В. И. Ленин чугаалаан. Аар индустрияны дөгжөдөрүнүн, улуу хергелетинин барыянын өдүрүн үндүрерин көздөдөрүнүн, көдээ ажил-агыйның бүгү адырларын шыңгыр көдүреринин сорулгаарын боттандырып көмүр даш үстүрүнүн чедикшилеринден болгаш шахтёрларның кымымаккан күш-ажылычтан улуз хамааржыр.

Коммунист партия болгаш Совет Чааа көмүр даш үстүрүн улам хөгүдөрүнө бөдөдө улуз кичөөнгейин салып келген болгаш салып турар. Моңч түнпөтүндө көмүр даш үстүрүн социализм экономияны күчүлү, мурнаачы адырларын бирөөсү боу берген. Чуртта көмүр даштын чаа-чаа улуз төптөрү тургустунган. Донбасс биле чергелештир Буендикейде, Караганда, Москва чогуу-нуң болгаш еске-даа бассейнерде көмүр даш тывыжы көүдөсү.

Шахтаар шахтёрларның күш-ажылыч чингедип, оңч бүдүрүкчүлүгү бедиин турар бо үениң өң болбаарыңгай даг техника-биле доктаамал деритинип турар. Даг комбайннын, көмүр даш болгаш довураа чүдүрер, дүжүрер машиналарын шыңгыр алганының ачымында хей күш үнер аждыларын механикастары өскөн. Шахтёрларның өргөсиде ан кайгамчык машиналар болгаш механикастар бар апаргач.

Көмүр даш үстүрүнүн ажылдавчыларының күш-ажылыч Совет Эвилелинде кестүп көрбөн бедик денселе тургустунган. Хей чылда болгаш ас-кеткадыг кымымак ажылы дөш муң-муң дагжылар чыл бүрүдө орденер болгаш медалдар-биле шаандып, Социалист Күш-ажылыч Маадры деп хүндүлүг атты чедип ал турар. Совет шахтёрларга элөөн хей чугула чингелелерин болгаш оңч байдалдарын хандырган. Ур чылдагы болгаш чүткүдүг ажылы дөш оларга хей акшаны шаңгал кылдыр берип турар. Дайын сөөлүдөгү чылдарда шахтёрларга чуртталганың болгаш культура амыдыралдың хей-хей чаа бажынарнын түдүп берген, көмүр даш үстүрүндө чуртталга фондузу дайын мурундагы үе-биле денсөөргө ийн ажы катп көүдөсү.

Партия болгаш чакытык сагыш салымшыны-биле чаа бүгү улуздуң илгивакшылы-биле бүргөтсөн совет дагжылар маадрылар күш-ажылыч үлөсөр-чижөөн көргүзүп, күрүнеңиң планын оналгаларын эрестиг күүсөдип турарлар. Көмүр даш үстүрү 1954 чылда көмүр даш казым тыварынын планын 101

хуу күүсеткен, а бо чылдың бирги чартымынч планын база чедикшинин күүсеткен.

Бо чаагай херекке Тываның шахтёрлары боттарының күш-ажылыч чөптүгү саамышкынын база кирген. Олар совет шахтёрларның күш-ажылыч маадрылыг чаңчыларын өөренип ан, даг техниказын могаг чок шигөөдип ап турарлар. Бистич шахталарымыста көмүр даш тывыжы чыл бүрүдө көүдөп турар, ол чорук областың үстүрүнүн көмүр дашка өүрү турар негелдеси хандырыр арганы берген. Бо чылдың бирги чартында көмүр даш тывыжынын планы 119,6 хуу күүсеткен.

Эрестикти көмүр даш шахтазының коллективизм ишле болгаш август айларда пландан ажыр 1691 тонна көмүр дашты берген. Бо үениң дүргүдө күш-ажылыч бүдүрүкчүлүгү планга үлүр 8 хуу бөдөсү. Продукцияны бот-үенин чингедип дөш демселег шахтёрлар база багай эвес түнпөтү чедип алган. Бүдүрүгениң планын күүсөдип дөш кымымаккай ажыдап, даг херезиниң өсүлүгү мастерлери апарган мурнаачы шахтёрларның саны өскөн. Оларга Леонид болгаш Александр Булатов алыштылар, Хазын-оол, Скворцова, Дагба, Чуйков болгаш еске-даа эштер хамааржыр.

Дагжыларның күш-ажылыч чингедип, оларның күш-ажылыч бүдүрүкчүлүгү бедиин турар бо үениң кайгамчык техниказы бистич шахтёрларымыстың хүн-бүрүдөгү өң апарган. Бистич шахтёрларымыстың өргөсиде чуртталганың болгаш культура амыдыралдың чаагайжыдыр тургустунган бажындары бар. Шахтёрку хууларда радио, кино, клуб, библиотека, эмнеге доктаамал ажыдап турар.

Чүткүдүг күш-ажылыч-биле чедип алган чедикшилерин өөрүшкү болгаш чоргоараал-биле демделгешпаан, совет шахтёрлар анаа менсөөргөмөй, боттарының ажыдарында бар четпестерин ботшүгүмчүлөкчү өсү-биле көөр ужурулуг. Бөгүн чингедип, күш-ажылыч бүдүрүкчүлүгү бедиин дөш демселеди өсү барымдаалар көөр, көмүр даш казым тыварының планын күүсөдип чоруктар турган. Бедик бүдүрүкчүлүгү механикастериң дөшү күжү-биле ажылаас, оларны үрөөр, анаа тургузар таварыгалар шахта өргөсидеги участоттарында бар.

Көмүр даш казым тыварынын чыл планын үлөсөргү күүсөдип участоттарынын аразына социализм чарышты калбартыр, мурнаачыларның ажылыч бүдүрүкчүлүгү нентерлери чугула. Партия, профсоюз организациялары болгаш администрация чери шахтёрларның ажылы амыдыралына таарымчалыг байдалды тургузар, өңч хүн-бүрүнүң кичөөнгейин салыр ужурулуг. Бар механикастери чөп ажылаары, шахтёрларның даг техниказын өөренип алырынга бүгү тала-биле дуулажыры чугула сорулгаарының бирөөсү болур.

СЭБП ТБ-ның июль Пленумунуң шилпирлерин чедикшинин боттандырып болгаш партиянын XX съездинде төлөпти ужуражыр дөш социализм чарышты алган хүлээлгезин адырды күүсөдип шахтёр бүрүдүнүн патриотчу хүлээлгезин болур.

Бодунуң улуз Төрөөн чуртунуң четелетинин дөш маадрымы демселеп турар совет шахтёрларга алдар!

Воронеж областың колхозтары болгаш совхозтары тараа белеткелдериниң күрүне планын хуусаа бетинде күүсеткеннер

Областың көдээ ажил-агыйынын ажил-ишчилери пландан ажыр 14 миллион пуд тарааны күрүнеге дужаар деп хүлээлгени алганнар

Воронеж областың колхозчулары, машина-трактор станцияларының болгаш совхозтарының ажылдавчылары тарааның болгаш көдээ ажил-агыйын еске-даа продуктуларынын бүдүрүгезин бедиин дугайында СЭБП ТБ-ның Пленумунарының шилпирлерин херек кырынга боттандырыр дөш, Совет Эвилелиниң Коммунист партиянын XX съездинде төлөпти ужуражыр дөш социализм чарышты калбартышпаан, тараа белеткелдериниң күрүне планын хуусаа бетинде күүсеткеннер. Эрткен чылын херек кырында дужааганын 9 миллион пуд хей кылдыр бо чылда 30,7 миллион пуд тарааны күрүнеге дужааган. Күрүнеге тараа дужаалаган болгаш садары үргүчүлөп турар. 1955 чылдың дүжүдүндө күрүнеге шунту 45 миллион пудтан эвөөн эвес тараа дужаатынган турар. Областың колхозтары болгаш совхозтары 1956 чылдың чакы тарылгалыга хереклөөр үренишпир-биле боттарын бүрүн хандырышкан. Об-

ластың көдээ ажил-агыйынын ажил-ишчилери күзүн чажар культураларынын тарылгалы, саваң бөдүшкүнүн, черин күсүп аңдыралыгын чорудуп, чигир сөөлүзү, кукурузаны болгаш тарымал тооруктуң чаагай дүжүдүн ажаап алырыч белектенип турарлар. Мал ажылының продуктуларының күрүнеге дужаар планын хуусаада бетинде күүсөдөрүнүн талазы-биле хемчеглерин колхозтарда, МТС-терде болгаш совхозтарда ап чорудуп турар. 1955 чылдың август 20-де эртөөн чылдың ол үези-биле денсөөргө 33,0 муң тонна хей сүтү күрүнеге дужааган. Малды четчир санның чөмөр-биле болгаш чыгыш кажаалар-биле хандырып талазы-биле ажыдарны областың колхозтары, МТС-тери болгаш совхозтары кылып белектеп турар.

Күрүнеге 42 тонна эътти дужааган

Танды районунуң Сталин аттыг көдээ ажил-агый артели күрүнеге эът дужаар планын хуусаа бетинде күүсеткен.

Артель күрүнеге эки шынарлыг 42 тонна эътти дужааган, пландан дашкаар 2 тонназы саткан.

Тускай ортумак өөредилге черлеринде 575 муң чаа өөреникчилер

Тускай ортумак өөредилге черлеринде өөреникчилер хүлээп алыры доозулган. Техникумнар, училищелерге болгаш школарга ортумак школарынң 7 азы 10 класстарын дооскан 425 муң оолдарны болгаш кыстарын хүлээп алган. Бүдүрүгелерде болгаш албан черлеринде ажылап турар 75 муң кижини көзөөң өөредилге черлеринде болгаш салбырларга хүлээп алган.

Бүдүрүгениң сезоннуң чоруну-биле холбааның тускай эртемнер талазы-биле эчөөңчү салбырларга хүлээп алышкын январь 1-ге чедир үргүчүлөөр. Бирги курска 90 муң кижини хүлээп алыр.

Эрткен чылдардан ылгаштыр ам ортумак болгаш тускай өөредилге черлеринде бышкан билгичи аттестаттары дика хей анык кижилерин хүлээп алган. Бүгү-ле тускай ортумак өөредилге черлеринде хей-хей балдиришкениер кирип турар. Чижээлөөргө, Москваның пест-таазы техникумунда 90 олуттар турда 460 балдиришкениер кириген, Москваның химиктиг политехникумунда 150 олут турда 700 ажы балдиришкениер кирген болгаш оон-даа ыңай. Ындыг аныктыг байдал еске-даа хей-хей техникумнарда, училищелерде болгаш школарда бар болуп турар.

Экзаменнерин чер болганга улуз негелде салып тургаш, конкурс өсүтээр чоруккан.

Конкурстан дашкаар кйериниң экзаменнерин чедикшилик дужааган, Адыртуртуң Улуз дайынның киржикчилерин хүлээп алган. Бүдүрүгеге ийн чыл ажыдааннар өөредилге черлеринде кирер талазы-биле улуз идиин берген.

Кокчетав область миллион гектар кур черлерни аңдарган

АЛМА-АТА. Кокчетав областың колхозтары болгаш совхозтары СЭБП-ның XX съездинде алдар болдурган чарышка киргеш, кур болгаш куруккан черлерни аңдарган талазы-биле боттарының хүлээлгезин дика ажыр күүсеткелдөө. 1956 чылдың дүжүдүгө миллион хире гектар черлерни аңдарган. Эрткен чылын болгаш бо чылын областа ниятин-биле 2182 муң гектар чаа черлер аңдартынган.

Кур черлер аңдарылазын үргүчүлөп турар.

Совет Эвилелинде

Донбасс*Калинин аттыг № 5—6 шахтала Иван Плипенкоң болгаш Петр Гуляшовтуң бригадалары ажылың мурнаачы дүрүдүлгөсүнүн талазы-биле үлөсөп көргүсөш, үстүр ажылдавчыларының Бүтү-эвилел чөвүлөү хуурамын кыйгырынга денсегелтирген.

Чурукта: алдарың прохөдчиктер П. Гуляшов (солгай талазында) болгаш И. Плипенко оларның шахтаже кирер деп турары.

Фото С. Гендельманнын. СЭТА-ның фотохрониказы.

Дүжүт ажаап алышкыны

РИГА. Латвияның колхозтары көктарааны болгаш күзүн чакын тараан кымыл-тастың элек дүжүдүң ажаалдамын доозуп турарлар. Чөс-чөс комбайннар, муңун тараа кестирер машиналар тараа шилдеринде ажыдап турар. Машиналар-биле кестирер черлерин тарааны хол-биле кезин ажаап турар. Кестирген тарааны шаңнарже сөөрткөш ол дораан бастырып эгелдөө. Дагды районун «Саркавай өк-тобрас» колхозунда бир гектар көктараал 22 центнер, Дөбөл районун элөөн хей колхозтарында гектар бүрүдүңден 21 центнер дүжүттү ажаап ап турар.

Латвияның элөөн каш чүс комбайннери боттарының машиналары-биле Украиннага чөп берген тараа культураларынын ажаалдамынч талазы-биле Украинаның колхозтарыга дуулашканыр. Латвияның механизаторларының Украиннага барып ажыдап чороан чорук украин механизаторларынч байлак дүрүдүлгөсүн оларның өөренип алырынга дуулашкан. Боттарының төрөөн колхозтарына эеп чанып келген украинчыларынын ажылының аралын боттарынын түс-түс черлериниң байдалдарына таарыштыр олар чедикшилик ажыдап турарлар.

Көдээ ажил-агый машиналарын бедик бүдүрүкчүлүг ажыглаар

Ажаап алышкында мурнакчылар

Каз-Хем районун «Сталинск орук» колхоз-бүлгү ажаап алышкынын масалы-биле чоруда берген. Ажаап алышкында 40 ажы колхозчулар болгаш механизаторлар, МТС-тиң «Сталинск — 6» деп 2 комбайнны ажыдап турар.

Комбайнерлер П. Васильев хүнде 10 гектар черин дүжүдүн ажаар планын 26—28 гектар, А. Полев 20—22 гектар чедир күүсөдип турарлар. Тракторист П. Килян тракторун үзүктел чокка ажыдаарын хандырып турар. Болхозчу тарааажылар биле механизаторлар 6 хүн 300 гектар черин тарааны ажаагаш, 70 тоннаны күрүнеге кырген.

Колхозтуң тараа дужаалазында ажыдап турар чолаачылары Пирданов биле С. Черпанов Кызылга хүн-бүрү 3 катп кээп турарлар. Сөөртүкчүлөр С. Балымбаа, А. Манган-оол комбайнны кызыр, чаар материалдар-биле, суг-биле үзүктел чок хандырып турар. Комбайндан тараа сөөртүп турар чолаачылар П. Пирегов, А. Мукушлан комбайннын үргүчүлүгү ажыдаарын хандырып турар. Тарааны денсеп, машинага чүдүрүп турар колхозчулар эки ажыдап турар. Ажаап алышкында ажыдап турар колхозчулар 3 чөм белектеп берип турар колхозчулар З. Куске, А. Лихова эки шынарлыг илпир-бүрү черини белектеп, хонуну ажылышчилеринге макталып турарлар.

Партия агитас-массалыг ажил бригадала эки тургустунган. Агитхуудусту доктаамал үндүрүп, солун бөдөсөдээр болгаш номчулгалар чорутушуп турар. Партия аге организацианың секретары М. Шогжал, агитатор Б. Васильев бригадала үргүчүлүгү кээп, хүн-бүрүнүң болушкуну чугаалап берип турар.

Тарааны—күрүнеге

Чөөн-Хемчик районун колхозтары күрүнеге тараа дужаалазын чорудуп турар. Чадаана хоорайда тараа белеткел чери (директору эш Песков) эрткен чылдында эки белеткенген, мында тараа скелданы механизатциянган, тараа арылдар элөөн хей машиналар электри күжү-биле ажыдап турар. Тараа чада урар шөлүн цементален кылган сериин дөшөп шаңнар ажылаада кирген.

Тараа белеткел чери колхозтарынч дужааган тарааны саадал чокка хүлээп ап турар. Эш Кызыл-оол даргалан «Кызыл тараачын» колхоз баштайгы хүннерде чаа дүжүттүн 22 тонна тарааны дужааган. «Күрүнеге эң эки тарааны дужаадылар!»

БАЙЛАК ДҮЖҮТТҮҢ АЖААП АЛЫШКЫНЫНДА

БИЧЕ-ТЕЙ. (Телефон-биле). Чакы хову ажылын агротехниктиг негелделер өсүтээр чорутушпаан, ылганын чайгы сугтарында эки хандырганмыдан «Кызыл тараачын» колхоз бо чылын чаагай дүжүттү өстүрүп алган. Ажаалданы чидирг чөк болдулары-биле, дески быжылданы манавайы, август 22-ден эгелеп колхоз аралаш көзөрине кырышкан турган.

Кызыл-Махалыктын машина-трактор станциясындан дөрт комбайн агрегаттары чедип келген.

Колхоз баштаар чери бүтү күштү дүжүт алышкынычче организатция кырген. Сөөгү үш хонукта август 25-ке чедир Ыйылакта бригада 54 гектар кымылтас шөлүндө 871 центнери ажааган азы гектар бүрүдүнү дүжүт 16 центнер болуп турар. Барлык шөлүндө ийги бригада мында мурийн бышкан арбайлан 53 гектарынч дүжүдүн ажааган, гектардан ортумак дүжүт 14 центнер.

Темпини дүргөдөдүр

ХОРУМ-ДАГ. (Телефон-биле). Жланов аттыг колхозтуң тараа шөдөринде Чадаана МТС-тиң ийн комбайн агрегаттары ажаадап турар, олар август 26-га чедир үш хүн 64 гектар кымылты ажааган. Дүжүт гектардан ортумак-биле 16 центнер.

Комбайнер эш М. Доржу «С-4» комбайн-биле хүнде 8 гектар норманы 15 гектар чедир ажаап, кымыр чүгүлө биче эвес камналганы илередип турар. Дүжүт алышкынын дүргөдөдүр сорулга-биле колхоз баштаар чери август 26-дан эгелдөө, тараа кезидеизинче 2 аът машиналары, хол кадымыларын 20 кижини база кырген.

Сиген белеткээр план күүсетинген

Эрлин районун «Коммунист орук» көдээ ажил-агый артелиниң хову бригаданың (бригадир эш Аракчаа) ажылышчилери 5 эвено кылдыр үстүп алгаш аразында социализм чарыш-биле организатция ажылаанынч түнпөтүндө колхоз сиген белектенинин планын август 20-де күүсеткен.

Бригада 32400 центнер сиген белектээр тургаш, 420 центнер сигенин пландан ажыр белектөөн.

Областа дүжүт ажаап алышкынынын чоруп турары

1955 ч. август 25-те (хуу-биле)

1. Улуг-Хем	30,0
2. Эрзин	26,8
3. Каз-Хем	25,7
4. Чаа-Хал	22,6
5. Кызыл	17,0
6. Сүт-Хөл	16,8
7. Бай-Тайга	16,5
8. Танды	15,3
9. Тес-Хем	12,9
10. Чөөн-Хемчик	7,9
11. Тозу	6,2
12. Бий-Хем	4,3
13. Барыш-Хемчик	3,3
14. Өвүр	—

Колхозчуларга акшаны авансыга берип турар

СУМЫ. Шосткинск районун «Большевик» колхоз колхозчуларга акшаны эгелдиг авансылап бөрийн дооскан. Эрткен айда ажыдаатынган күш-хүн бүрүдүңгө-ле 6 рубльди берген. Чыл эгезинде берг хей-хей өг-бүлөлөр түс бүрүдүңгө-ле 5—6 муң рубльди авансылап алган.

Акшаны ай сангыла авансылап бөөр чорук колхозчуларынч чаагай байдалын улам ыңай экижилеринге иди берип турар. Чокта чаа колхоз көдээ ажил-агый артелиниң кезигитинерин 14 инектерин саткан. Бодунуң ишөө чөк өг-бүлөн оң колхозтан тывары берге.

Хууда тулушкун калбаа-биле негелдөө. Сес тараачын өргө бүрүдүңгө-ле чаа бажың туттунган, а бүгү чайынч дүрүдүңгө 60 ажы бажынарнын туткан. Колхозчулар эки кылдынган культураууг өт-хереселдерин болгаш ийик-хөпти салып ап турар. Суурла каш-каш чөк чадагтергелер болгаш мотоциклдер бар.

Колхозчуларга акшаны ай сангыла авансылап бөөр чорукту областың көдээ ажил-агый артелиниң хей нуруузу кылып турар. Чыл эгезинде бөөр колхозчуларынч күш-хүнүңгө авансы кылдыр 44 миллион рубльди төлөп берген, ол дөргө, хол нуругайында ниятинч мал ажылынын продуктуларын сайгаргаанын кирген.

Чаа киножурналдар

Документалыг фильмеринч төп студия «Москваның кинохрониказы» болгаш «Даштык кинохроника» деп ай-санынч киножурналдарын чөгөдөп эгелдөө.

«Москваның кинохрониказы» деп журнал болза, найыслагга чугаалаан эң сонуурганчыг болушкунунарнын, хоорайнын мурнаачыларынын, чаа туулгаларынч база еске-даа чүдөдөрүнч дугайында көргүзүп болгаш чугаалап бөөр. «Даштык кинохроника» деп журнал даштыкыда амыдыралды көргүчүлөргө таныштырып көргүзөр.

Амгы үедө киностудия чаа киножурналдыр баштайгы номерлерин белеткен үндүрү талазы-биле ажылы доозулган. «Даштык кинохроника» деп журналда Польшаның, Герман Демократтыг Республиканың, АКШ-тын, Япониянын болгаш еске-даа чурттарынч амыдыралында алдынган кезек-кезек чүдөдөрүн кырген.

СЭТА.

Хөмүр даш тывыжынын планын күүседил! Шахтёржуларның күш-ажылчы чедишкннери

Пландан ажыр хөмүр даш

Партиянын XX съездининге алдар болдурган социалисттик чарыш Ээрбектин хөмүр даш шахтазынын коллективин күш-ажылчы чаа чедишкннерже сорук кннрген.

Шахтёржулар бодунуң чаңыл болган байырлады — шахтёржунуң Бүгү-эвилел хүнүн бө чылын күш-ажылчы чаа тип-делгелер-биле демделген турар. Ээрбектин шахтёржу коллективин байырлапта төлөнтп белек-биле ужуражып, хөмүр даш казып тыварынын планын үлгерилг күүседил турар.

Шахтёржулар эрткен июль айда пландан ажыр 623 тонна хөмүр дашты казып үлдүрөн. Хөмүр даш тывыжынын темпнин август айда улам дүргөдөн. Август айның чүгүгө 24 хонунуң дургузунда безин шахтёржулар достаатынган пландан ажыр 1068 тонна хөмүр дашты берген.

Пландан ажыр хөмүр даш тывыжы улам үргүзүлүп турар. Бо айның төнүзүгүнө чедир ам-даа каш чүс хире тонна хөмүр дашты пландан ажыр бөзүн шахтёржулар хүлзөнгөн.

Хөмүр даш тывыжынын планын күүседил! Бүгү шахталарга сымдыктарын кысымыл! деп плакат.

СЭТА-ның фотохроникамы.

Бауман олар хамааржыр. Олар хөмүр даш казып тыварынын нормазын хүн-бүрдү 130-ден 180 хуу чедир күүседип турар.

Күш-ажылчы бекик бүдүрүкчүлүү дээш

Хөмүр даш казып тыварынын чыл планын күүседир дээш демселеш Ээрбектин шахтазынын начальниктөөн Элегестин хөмүр даш шахтазында үр-түңнелдиг чоруу турар. Коммунисттик партиянын XX съездининге алдар болдурган социалисттик чарыш болган СЭКП ТК-нын июль Пленумунуң шийтирилери аякка керек кырынга күүседир дээш демселеш шахтёржуларнын күш-ажылчы чаа бүдүрүкчүлүгүн бодурган. Улетпүрүнүң болган көдө ажыл-агыйнын күчүлүгү көдүрүкчүлүгүн чедишкннери шийтирилери хөмүр дашчыларнын кысымак ажылдан база улуг хамааржырын олар билип турар.

Андрей Дагба — мурнакчы шахтёр

Кызыл-Хавактын хөмүр даш шахтазынын дуржулгалыг шахтёр Андрей Дагба ук ажылында 1940 чылда ажылдап эгелзөн. Эрткен 15 чылдар оң кызымак ажыл-биле болган хөмүр даш казып тыварынын мергежилни өренип алыр дээн мога чок чүткүлү-биле колбашкан.

Андрей Дагба Кызыл районун Менгирге хой кадарып өскөн. Ол бодунуң төрөөн Меңгириниң дагыларынын иштине үселдиг калар байлаа—хөмүр даш бар деп чүренип казан Ээрбектин хөмүр даш шахтазын ажыттына бөрге ам билген.

Төрөөн чериниң иштинде байлаакты казып тыварында киржир деп иңгн күдөс апаа түртүнгөн. Ол күрөс 1940 чылда амдыралга боттанган. Андрей Дагба хөмүр даш чүдүрүкчүлүгүнө ажылдап эгелзөн. Хөмүр дашчынын ажылы берге-даа база о апаа кайтамчы солун болган. Ол бодунуң шаанда хой кадарып чораян дааныч иштинче кирип келген. Даг иштиниң кайтамчы байлаа—үлгүлүгүнүң хөдөб — хөмүр даштын кайтарып чалтыла берген.

Ажылга ынакшыл болган сөнүргүл бергелерин алып эрттеринге, ажылга мергежилди өренип алгырынга апаа дыка дузаалаан. Ийи ай болгонда ону даг буза депсир черге өренип келдирилди каан. Даг буза депсириниң ажыл хөмүр даш чүдүрүкчүлүгүн ажылдан каш катан берге болган нарын турган. Хөмүр даштын чер иштиниң кайдыр дарып чыдынга, шала бөчөм-лымаар агаарында ол баштайгы дузазында чаңгыны чадап турган.

Дөрт ай өренип келген соода ол боду чааскаан ажылдап эгелзөн. Даг буза депсириниң нарын мергежилни ык шийгөөн алганын ажылдын баштайгы шыггалымы бидыткан, маандырыг ажылды чыдыры билдиртпейн эртип турган. Бо үениң дургузунда Ээрбектин хөмүр дашчылары даг иштинче чүс-чүс метр хандыр кирип, оон чүс-чүс муң тонна хөмүрнү казып үлдүргөн.

Хөмүр дашчыларнын маандырыг күш-ажылнын түңнелди—касан хөмүр дажы —даг-биле демселеш. Ийи Андрей Дагба-ның касык хөмүр дажы база хөд. Ол хөмүр-биле Кызылдын электростанцияны миллион-миллион киловатт электрэнергияны ажылдап, үлгүлүгү болган—чонга берген. Хөмүр дашты чүгүгө электростанция арасында калбарган социалисттик чарышка кирген, ол бүдүрүлгениң ай планын 120 хуу күүседирин хүлзөнгөн. Хөмүр даштын хөдөмүрү-биле шахтёржуларнын арасында калбарган социалисттик чарышка кирген, ол бүдүрүлгениң ай планын 120 хуу күүседирин хүлзөнгөн. Хөмүр дашты казып тыварынын мергежилни өренип алыр дээн мога чок чүткүлү-биле колбашкан.

Андрей Дагба Кызыл районун Менгирге хой кадарып өскөн. Ол бодунуң төрөөн Меңгириниң дагыларынын иштине үселдиг калар байлаа—хөмүр даш бар деп чүренип казан Ээрбектин хөмүр даш шахтазын ажыттына бөрге ам билген.

Төрөөн чериниң иштинде байлаакты казып тыварында киржир деп иңгн күдөс апаа түртүнгөн. Ол күрөс 1940 чылда амдыралга боттанган. Андрей Дагба хөмүр даш чүдүрүкчүлүгүнө ажылдап эгелзөн. Хөмүр дашчынын ажылы берге-даа база о апаа кайтамчы солун болган. Ол бодунуң шаанда хой кадарып чораян дааныч иштинче кирип келген. Даг иштиниң кайтамчы байлаа—үлгүлүгүнүң хөдөб — хөмүр даштын кайтарып чалтыла берген.

дузаалаан. Ийи ай болгонда ону даг буза депсир черге өренип келдирилди каан. Даг буза депсириниң ажыл хөмүр даш чүдүрүкчүлүгүн ажылдан каш катан берге болган нарын турган. Хөмүр даштын чер иштиниң кайдыр дарып чыдынга, шала бөчөм-лымаар агаарында ол баштайгы дузазында чаңгыны чадап турган.

Дөрт ай өренип келген соода ол боду чааскаан ажылдап эгелзөн. Даг буза депсириниң нарын мергежилни ык шийгөөн алганын ажылдын баштайгы шыггалымы бидыткан, маандырыг ажылды чыдыры билдиртпейн эртип турган. Бо үениң дургузунда Ээрбектин хөмүр дашчылары даг иштинче чүс-чүс метр хандыр кирип, оон чүс-чүс муң тонна хөмүрнү казып үлдүргөн.

Хөмүр дашчыларнын маандырыг күш-ажылнын түңнелди—касан хөмүр дажы —даг-биле демселеш. Ийи Андрей Дагба-ның касык хөмүр дажы база хөд. Ол хөмүр-биле Кызылдын электростанцияны миллион-миллион киловатт электрэнергияны ажылдап, үлгүлүгү болган—чонга берген. Хөмүр дашты чүгүгө электростанция арасында калбарган социалисттик чарышка кирген, ол бүдүрүлгениң ай планын 120 хуу күүседирин хүлзөнгөн. Хөмүр даштын хөдөмүрү-биле шахтёржуларнын арасында калбарган социалисттик чарышка кирген, ол бүдүрүлгениң ай планын 120 хуу күүседирин хүлзөнгөн.

Хөмүр даштын хөдөмүрү-биле шахтёржуларнын арасында калбарган социалисттик чарышка кирген, ол бүдүрүлгениң ай планын 120 хуу күүседирин хүлзөнгөн. Хөмүр даштын хөдөмүрү-биле шахтёржуларнын арасында калбарган социалисттик чарышка кирген, ол бүдүрүлгениң ай планын 120 хуу күүседирин хүлзөнгөн.

Хөмүр даштын хөдөмүрү-биле шахтёржуларнын арасында калбарган социалисттик чарышка кирген, ол бүдүрүлгениң ай планын 120 хуу күүседирин хүлзөнгөн. Хөмүр даштын хөдөмүрү-биле шахтёржуларнын арасында калбарган социалисттик чарышка кирген, ол бүдүрүлгениң ай планын 120 хуу күүседирин хүлзөнгөн.

Хөмүр даштын хөдөмүрү-биле шахтёржуларнын арасында калбарган социалисттик чарышка кирген, ол бүдүрүлгениң ай планын 120 хуу күүседирин хүлзөнгөн. Хөмүр даштын хөдөмүрү-биле шахтёржуларнын арасында калбарган социалисттик чарышка кирген, ол бүдүрүлгениң ай планын 120 хуу күүседирин хүлзөнгөн.

Элегестин шахтёржулары хөмүр даш казып тыварынын август планын хуусаа бетинде ажыр күүсеткен. Бүш-ажылдын бүдүрүкчүлүгүн бедидер, бүдүрүлгенин планын күүседир дээш демселеш шахтёржулар ийдепкейлиг кирип турар. Ыда эрткичилер Чуйков, Хажын-оол болган өскө-даа эштер кысымаккай күш-ажылдын көргүзүп, хүн нормазын 150 хуудан кудулатпайн турар.

Мурнакчы ээлчеге

Элегес шахтазынын даг мастери эш Батракевтин баштааны ээлчег бүдүрүлгө планын күүседир дээш эрестиг ажылдап турар. Олар боттарынын мурнакчы ажылы-биле сурагыл.

Эш Батракевтин баштааны бө ээлчег шахтёржунуң Бүгү-эвилел хүнүгө күш-ажылчы белек-биле ужуражыр дээш күженишкннери ажылдаан. Ээлчег август айның бүдүрүлгө онаалганын хуусаа бетинде үлгүлүгү күүсеткен.

Бо ээлчеге Леонид болган Александр Булатов алдыкылар бүдүрүлгениң доктамаа шамчылары болуп, хүн нормазын үргүзүп ажыр күүседип турар. Партиянын XX съездининге алдар болдурган социалисттик чарышка бекик хүлзөнгөн алаш, ээлчегиниң кезиктөөнү апаа төлөнтп болуп турар.

Социалисттик чарыштын шыггаракчызы

Шахтёржу байырлапта алдар болдурган күш-ажылчы ээлчеге кирген, Кызыл-Хавак шахтазынын айт ажылчыны Полина Скворцова чарышка олон хүлзөнгөн үлгүлүгү боттандырган.

Ол бодунуң хүн нормазын үргүзүп ажыр күүседип, айның бүдүрүлгө онаалганын 130 хуудан кудулатпайн турар. Полина Скворцова күш-ажылчы чедишкннери улам быжыгылары болган Коммунисттик партиянын XX съездининге бүдүрүлгени төлөнтп белек-биле ужуражырын хүлзөнип турар.

ция өвөс, а харын он-он үлгүлүгүлөр, чүс-чүс албан черлери, эмелгелер, школар база одан турар. Бо хире чаагай болган улуг ажылдарга хергелетинер хөмүр дашты казып тып турар кижилерини күш-ажылы улуг үнелиг болган хүндүлүг.

Андрей Дагба ам Кызыл-Хавактын хөмүр даш шахтазында ажылдап, мурнакчы болган дуржулгалыг шахтёр болуп шыггарат турар. Бүдүрүлгениң ай планын ол үргүзүп ажыр күүседип келген. Бир квадрат метр черден бүдүн чартык тонна хөмүр дашты казып тыварынын хоочун шахтёр чедип алган.

Шахтёржунуң Бүгү-эвилел хүнүгө чедишкннери ужуражыры-биле шахтёржуларнын арасында калбарган социалисттик чарышка кирген, ол бүдүрүлгениң ай планын 120 хуу күүседирин хүлзөнгөн. Хөмүр даштын хөдөмүрү-биле шахтёржуларнын арасында калбарган социалисттик чарышка кирген, ол бүдүрүлгениң ай планын 120 хуу күүседирин хүлзөнгөн.

Областың белектелиниң дугайында айткыры партиянын областың комитетиниң бюрозунга чоокта чаа тодаргай чугаалашкан. Областың дыка хөй школар чаа өөредилге чылынга четпес белектелиг болуп турарын обкомнун бюрозун демделген. Барыын-Хемчик районун Аксы-Бардык, Эрин районун Сарыг-Булуң школарыны түдүү бо чылын доозубазында чыгач турар, бир өвөс түдүг трестин, партияның райкомнары болган райкукомнар ол школарнын түдүүн доозарынче уланган чогуур кемчелерин албас чүгө болза, арттарың чүс-чүс урулга бо чылын школа чок артын калыр ийди. Чөөн-Хемчик районун Чадаана сумузунда болган Чаа-Хөл районун төүндө көжүргөн школарнын түдүүн дүрүн доозарынче чугула кичээлгеиң салгыры база эргежок чугула негетинип турар.

Областың чамдык школарында чаа келген башкы кадрлар чурттаган оран бажынар-биле амга чедир четче хандыр-тынмаан. Сүт-Хөл районда 30 ажыг башкылар, Улуг-Хем районун Ийи-Тал база Хайыракан школарынын башкыларынын хөй кезин чурттага бажынар-биле эрткен өөредилге чылында четче хандыр-

Кадрларны шилип алып болгаш таарыштыр тургузар ажылда четпестерни узуткаар

Кадрларны шилип алырынын болгаш таарыштыр тургузарынын айткыры партиянын улуртуу органнынын ажал-чорудулгазында чугула чери ээлеп турар. Партиянын болгаш чазактын директиваларын амдыралга боттандырырынче ажылчы чоннарын казбак массаларын аялдеп билер кадрларлыг болуп, оларнын организакчы болган кижизингичи мергежилди бедидип, оларнын ажылдагы практиктиг дузаны доктамаал көргүзери СЭКП райкомнарынның хүндүлүгү хүлзөнгөн болуп.

Партиянын район комитеттери боттарының номенклатуразында кадрларнын ажылынын болгаш чүрүмүнү дугайын, оларнын кандыг ажылга тааржыр мергежилдин билер хүлзөнгөлиг.

Партия райкомнары номенклатура ажалдакчыларын ажылга томулаларда азы ажылдан халаларда боттарынын бюрозларына коллегиялыг чүрүм-биле шийтирилээр ужурап.

Сөөлгү чылдарда СЭКП ТК-ның февраль-март Пленумунуң шийтирилери баугаар колхозтарын улуртуу кадрларын — колхоз даргаларын, оларнын ораакчыларын, фермалар эргелекчилерин болган бригадирлерни партия райкомнарынның номенклатуразына кирген. Ол болза, көдө ажыл-агыйга партияны улуртууганы өкжидеринге, колхозтарын улуртуу кадрларын быжыгыларына, оларнын ажылга харысалгалыг бедидеринге улуг ролдуг болган.

Иччалза-даа боттарынын номенклатура ажалдакчылар-биле ажылды өкжидип шыдапайн турар партия райкомнары бистиң областа бар. Ылангыя СЭКП-нин Тес-Хем, Бай-Тайга райкомнары колхоз бүдүрүлгениң бригадирлерин болган фермалар эргелекчилерин шилип болган ажылга быжыгылар ажылды багай тургусканын. Оң түңнелди оң участкаларда улуртуу кадрлар үргүзүп солчуп келген.

СЭКП-нин Тес-Хем райкомун бо чылдың июльга чедир, бодунуң номенклатуразында кадрлардан 77 кижиниң чүгө 57-нин бюроза басылаан. Бадилатпайн турар кадрларнын хөй кезин көдө ажыл-агыйда болуп турар. Ылангыя үргүзүп солчуп турарынын ужурунда 6 ферма эргелекчилер бадилатпайн болган. Оон ыдай МТС-тиң тускай эртемчилеринден 5 кизи бадилатпайнмаан.

Өвүр районун колхозтарынның баштаар черлери болган партия организакчылары фермаларга үчөт-өчөттү өкжидип, саначыларын ортузуна СЭКП ТК-нын январь Пленумунуң төөгүлүгү доктаалын тайдылбырап таныштырар ажылды өкжиг тургускан. Инекти хүдө 3 катан саар аргаларын өкжиг боттандырган болган 134 инектерин бызазындан чарып сагган, апаа өкжиг чегерилген, жымж, суза өскөдө чүдүлери берип турары-биле сүттү хөйүп ач турар.

1955 чылдың август 15-ке чедир район сүт саалдынын планын 75 хуу күүсеткен, ортумак-биле бир инектен 365 килограмм сүт саап алган, база 1955 чылда саржаг планын хуусаа бетинде 103 хуу күүсеткен. «Кызыл тул» колхоз саржагнын планын 125 хуу кылдыр күүсеткен. «Торгалыг» колхоз өкжиг организакчы кемчегин алганы-биле ам саап турар 188 инектеринден сүт саап алырынын планын 82 хуу, саржаг планын 100 хуу күүсеткен.

Районда 16 сүт-бараан фермаларында 69 саначылар ажылдап, ында чогуур чүрүмнү, арыг-шевер бадилатпайн тургузуп, оларнын ортузуна 18 агитаторлар хүн-бүрдө тайдылбыр ажылдарын чорулап турар. Район организакчылардын политкритик болган эртем билгилерин негетидериниң талазы-биле нинилелдиг район салбарынын лекторлары болган СЭКП райкомунуң лекторлары фермаларга 44 улаа лекция, илеткелдерин кылган, СЭКП райкомунуң чанынга ферма эргелекчилерин семинарны эрттирип келгени-биле фермалар арасында сочарыштар калбарып, өкжиг амгычтыг «Совет Тываның 5 чылы» колхозта № 1 ферма эргелекчи Дивитпаа өкжиг үлгүлүгү ажылдап

Партия райкомунуң номенклатуразына турго чогуур кадрлар болза, районун ажыл-агый, албан черлеринин болгаш хөй нинти организакчыларын кол улуртуучу ажылдакчылары болуп. Ындыг түрбүжө СЭКП-нин Бай-Тайга райкомунуң бодунуң номенклатуразыг кадрларнын санынга районда бүгү-ле албан хүлзөнгөлиг кижилерни кннр санап ап турар. Иччангаш ол райкомунуң номенклатуразына шупту 117 кизи турар ужурап турла, ам оларнын саны 350 ажыг кизи четкен. Райком бодунуң бюрозунга көдө клубтарын болган мал эмнелгелериниң пункттарынын эргелекчилерин, участкалар агрономнарын, зоотехниктерин болган өскө-даа хөй-хөй кадрларын бадилатпайн турар аларган. Райком ындаг чорук-биле ол кадрларын дөрт харымылап турар организакчыларын харымысалгалыг кудулазын, а бодунуң номенклатура ажалдакчылар-биле ажылдын аартадып келген. Райкомунуң номенклатуразына бүгү-ле кадрларын кннр турар чорук болза, кадрлар херөөн белекээр бажымак ажылдарже райком ажылдакчыларын чымшыр албадан, кннрлер бюрократыг ажылдын стилин угаттырып турар.

Оң уламында районун кол улуртуу ажалдакчыларын кадр херөөнчү талазы-биле үчүдө сандаларына чоокшулап турар. Чижээ, партиянын Бай-Тайга райкомунуң райкуком даргаларын, район прокурорунун, районунуң улус шийткөкчизин, МТС директорунуң, белеккелдер министрствозунуң төлөөзиниң, райагарт-живисер директорунуң кадр херектерин үр үениң дургузунда четчелеп кылбаан болган оларны бюроза-даа бадилатпайнмаан.

СЭКП-нин Улуг-Хем райкомуну бодунуң бюрозунга трактор бригадирлериниң дузалакчыларын, МТС бухгалтерин безин бадилатпайн турар.

Кадрларнын шилип алырынын болган таарыштыр тургузарынын херөөнчө райкомунуң бүгү харымысалгалыг ажылдакчыларын киржир, боттарынын шупут харымылап турар ажылдарынын шугуму-биле кадрларын өкжиг билер төлөдө, оң дугайында сүмелажиниң мергежилге дузалакчы ужурап. Ындыг түрбүжө, СЭКП-нин Тес-Хем, Бай-Тайга, Тожу райкомнарынның пронаганда болган агитация кнндистериниң эргелекчилери, райкомнарын МТС-тер

Т. БОЛДАШКИН, СЭКП обкомунуң инструктору.

СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң доктаалын амдыралга боттандырдырп турарыбыс

Өвүр районун колхозтарынның баштаар черлери болган партия организакчылары фермаларга үчөт-өчөттү өкжидип, саначыларын ортузуна СЭКП ТК-нын январь Пленумунуң төөгүлүгү доктаалын тайдылбырап таныштырар ажылды өкжиг тургускан. Инекти хүдө 3 катан саар аргаларын өкжиг боттандырган болган 134 инектерин бызазындан чарып сагган, апаа өкжиг чегерилген, жымж, суза өскөдө чүдүлери берип турары-биле сүттү хөйүп ач турар.

1955 чылдың август 15-ке чедир район сүт саалдынын планын 75 хуу күүсеткен, ортумак-биле бир инектен 365 килограмм сүт саап алган, база 1955 чылда саржаг планын хуусаа бетинде 103 хуу күүсеткен. «Кызыл тул» колхоз саржагнын планын 125 хуу кылдыр күүсеткен. «Торгалыг» колхоз өкжиг организакчы кемчегин алганы-биле ам саап турар 188 инектеринден сүт саап алырынын планын 82 хуу, саржаг планын 100 хуу күүсеткен.

Районда 16 сүт-бараан фермаларында 69 саначылар ажылдап, ында чогуур чүрүмнү, арыг-шевер бадилатпайн тургузуп, оларнын ортузуна 18 агитаторлар хүн-бүрдө тайдылбыр ажылдарын чорулап турар. Район организакчылардын политкритик болган эртем билгилерин негетидериниң талазы-биле нинилелдиг район салбарынын лекторлары болган СЭКП райкомунуң лекторлары фермаларга 44 улаа лекция, илеткелдерин кылган, СЭКП райкомунуң чанынга ферма эргелекчилерин семинарны эрттирип келгени-биле фермалар арасында сочарыштар калбарып, өкжиг амгычтыг «Совет Тываның 5 чылы» колхозта № 1 ферма эргелекчи Дивитпаа өкжиг үлгүлүгү ажылдап

болза, боттарынын школарын чаа өөредилге чылынга бүгү тала-биле чедишкннери белеккээр дээш, башкы кадрларын чурттаар оран бажынар-биле бүгүн хандыр дээш боттутт кемчелерин дон-доруан алыр болуп.

Интернаттарын оран-бажынарны ышкы улау хынамчалыг белеккээр-биле чергелештир эргежок чугула бүтү херекселдер-биле оларын бүгүн хандырар чугула. Өренип келгениң бот кичээл кылгырыга тускай өөредилгени интернаттарга белеккээр база чугула негетинип турар. Күрүне хандырлыгында хүлзөп алдынган сүргүлдерин иди-хеп болган өскө-даа чүдүлөр-биле бүгүн хандырар улус өөредилгениң органнынын болган хамаарыныг билгити доозубазында чыгач турар. Ол районунуң школары бо чылын 12 муң кубометр одаар ыштыг белеккээр турган, август 20-ге чедир 8 муңну белеккээр, а оларнын иштинден чүгө 4,5 муң кубометрини школарга өөртүп чедирген. Чедир белеккетиң мааньы белеккээр, калкынганын школарже өөртүп турары-биле тускай бригадаларын организакчылар Сүт-Хөл районкукомунунда болган оң көдө Советтеринден негетинип турар. Сүт-Хөл районунуң школарынның олар ышкы өөртүрүлгө областың транспорт эргелекчилерин (эш Новоа-ренко) талазындан практиктиг дуза чедире база негетинип турар. Бир өвөс ындаг дузаны чедирбес болза, ол районунуң школары бо чылын одаар ышкы чок артын калыр чалаан. Чижээ, Сүт-Хөл районунуң Чадаана сумузунда болган Чаа-Хөл районун төүндө көжүргөн школарнын түдүүн дүрүн доозарынче чугула кичээлгеиң салгыры база эргежок чугула негетинип турар.

Областың чамдык школарында чаа келген башкы кадрлар чурттаган оран бажынар-биле амга чедир четче хандыр-тынмаан. Сүт-Хөл районда 30 ажыг башкылар, Улуг-Хем районун Ийи-Тал база Хайыракан школарынын башкыларынын хөй кезин чурттага бажынар-биле эрткен өөредилге чылында четче хандыр-

турар. Үчөт-өчөт өкжиг тургустунган фермаларын хөйүп санап болуп.

Чоокта чаа фермаларын хурадаларга СЭКП ТК-нын июль Пленумунуң төөгүлүгү шийтирилери танышкан хурадалардан фермалар арасында сочарыштарын салгы, өкжиг амгычтыг сүт саап алыр планын сентябрь 1-де бир ай бурушаар доозар дээш, саначы бүгүдөш хүлзөнгөлиг алаш ажылдап турар. «Совет Тываның 5 чылы» колхозтуң № 1 ферма эргелекчи эш Дивитпаа, № 2 ферманы сочарышка кыйгырган, партиянын XX съездининге алдар кылдыр сүт планын сентябрь 1-де доозарын хүлзөнип алган.

Бүгү фермаларда саначылар, кадарчылар партиянын XX съездининге алдар болдурун чаа хүлзөнгөн алган, ол хүлзөнгөн күүседир чугула чок дээринге бүзүрөп болуп.

М. ЧАМБАЛ-ООЛ.

Школарын чаа өөредилге чылын организакчы эгелээр

Чаа өөредилге чылының эгези — сентябрын чыраткылыг болган өөрүшкүлүгү байырлаан миллион-миллион совет школарын чыг-бүрдө омак хөлүгү уткуп ап, ужуражып турарлар. Бистиди областың школарынның хөй нуруузу партия, совет организакчыларын, ада-шелерин болган хөй-нинитиниң дузаны-биле ол алдарын хүнтө үлгүлүгү белеккелгенер. Коммунисттик партиянын болган Совет чазактын салгышкынынын ачылында бистиди областың школарынның өөредилге-материалдыг базаны дыка быжыккан. Өөредилге номнарын болган өөредилгениң дузаалар чүдүлеринын шын хуваан таарыштырар болза, областың школары өөредилге номнары база өөредилгениң дузаалар херекселдери-биле четчир сангыг хандыртыны болуп аргалыг.

Улус ажыл-агыйнын планын баугаар бо чылын бистиди областың школарынга 32600 өреникчилер өөренип ужурап. Стругулар чындаалыг планын күүседир күрүбеге ужураалыг соруга болуп. Бүгү-нинитиниң ыламыда өөредилгениң дугайында хоойлуну боттандырар айткыры школарынның улус өөредилгениң органнынын, партия, совет, профсоюз болган комсомол организакчыларынның кичээлгеиңиниң төүндө турар ужурап.

РАЙОННАР СОЛУННАРЫНДАН

ӨӨРЕДИЛГЕ ЧЫЛЫНГА БЕЛЕН

Тес-Хем районунун Самагалдайда ортумак школа (директору эш Биче-оол) 1955—1956 өөрөдиге чылымга багай эвес белеткеди. Школянык шунту класстарының септелгени дооскам, бүрүн чугайлап, шалаары, сонгаларын будун доолаан. Парталар, столдар, сандайлар, шкаф база өске-даа хереселдер четчелетинген, шекаларын чазарып септөөн.

Школянык интернады уругларын хүдөөп алырында белен. Интернаттык дээрин, кышканын кылган, иштин 6 өрөөдөргө өдө тургускан, иштин арыг-лаан, орунлары болгаш өске-даа дерялгелерин чурумчулу салып, бүгү байтайлы таарымчалык белеткен турар. Интернаттык столованна ажылдарында база белен.

Школа бодунуң кужу-биле башкылар турттар бажындарының капитал база үрүткө септелгелерин кылган. Школянык девискээри херимнетинген, ону чараштыр будаан. Ол ишкеш кыжын оттулар кыжын бүрүн белеткөөш, оң кол нуруузуң школа чанында сөөртүп экеп алган.

Чаа өөрөдиге чылымга белеткедигиниң чөгүрү өйүндө шынарлыг доозулагын школянык ажалдагы коллективиниң чангыс эл-сеткидиниң өлөрдүп турар. Бо талазы-биле интернат эрелекчизи эш Бичитпей, ажылчындардан эштер Сувандин, Чомаз, Сиренмаа, Анай, Минчеймаз, Чошар, Марчын олар илпейлиг чоруну көргүскенер. Школа бажындары, класстарын арыглап чугайлаарына Самагалдай суурнуң херөөкөннери база илпейлиг киришкен.

«Бурунгаар».

СААНЧЫНЫҢ ЧЕДИШКИНИ

Чөөн-Хемчик районда «Искра» көдөө ажыл-агый артелиниң саанчызы эш М. Анай ол ажылда ам ийи чыл ажылдап

турар. Баштайгы үдө ажаа ажы-бүтү бөргөдөр таварыш турган, ону анык саанчы шыдажын өрткөн, мержежлди шингээдип алырында кылмаан илереткен.

СЭКП Төп Комитетиниң январь Илгунунун шиттилеринге улам күш-ажылы сорук киргеш, бодунда быжылгатынган инектериниң бирээнден-не бо чылын ортумаа-биле 1200 литр сүтү саап алырын ол хүлээген. Колхозчу саанчынын сөзү боттук ажыл-херектен киришпайн турар.

Бо чылдың август 1-те чедир сагынган сүтүң инек бүртүгүнө онаажыры 742 литр. Саанданың баштайгы беш айлары санаваск, чүдө апрельде 1060 литр, а май, июнь болгаш июль айларын ай бүртүгүнө 1717 литр сүт алдынган. Ажаадан, саандан улам өкжиди чурумчуканыман эш Анайын чүт инектериниң бирээл-ле амгы үдө хүн-бүрү 7-ден ажыг литр сүтү берип турар. Ылангыя оң «Мийгыстың-кара», «Ак-ыгын» дээр инектери хүндө 12—13 литр, «Балчын-хүрөк» 10 литр сүтү садырыш турар.

«Искра» колхоз бо чылын ситен болгаш силос белеткээриниң планын августун баштайгы декадада-да ажыг күсеткен. Амгы үдө фермалар чанында силосаашканын уламчылап турар. Инектерин хүндө 3 катта саары фермаларың каймында-да чурумчаан. Мурнакчы дүжүганын шиттештишкан, алган хүлээлгениң күтүсөдөн дөш саанчы могай чок ажылдап турар.

«Ленинчи орук».

КОМБАЙН АГРЕГАДЫ

Сарыг-Сентин машина-трактор станциянык комбайнери эш В. Леонов хову корабаның башкырыкчызында ам 10 чыл

ажылдап, оон дуржулгазы байлак, бердинген ажыл онаалдарын чыл санымда белен көргүтүгү күтүсөдөн келген. Белеткеге хынамчалык, техникага камныг, ажылдың эки шынарлыг бүдүгүрү дөш дежиселчи эш Леоновтун удурутун турары агрегат амгы дүжүт ажаап алышыканының үезинде «Октябрьның 30 чымы» колхозта база бедик көргүтүлгелерин чедип ап турар.

Септелге эки кылдынган, ыңчазы-даа тарааны ажаап өгөлөөр мурунда агрегаттың бүгү байдалы оварымчалыг хынап, баштайгы база дараанында хүн комбайның калчар ажаалдарын шыңгы чурум баугаар чорудуп, үнүштүң бедик амы чангыс база өске-даа байдаларында хамарыштыр техникумны шит тургузуп турар.

Баштайгы хүн комбайнын ажылга эдиктирери-биле кады 9 гектарын дүжүтүн ажааган, а дараанында хүн 20 гектарын чидирг чокка ажааган. Тракторун болгаш комбайнның моторлары чангыс ай төдөдип, механизаторлар боттарың бүтүрөдиг чоргаары-биле ажылдап турган, эл хүн 35 гектарын дүжүт ажаатынган. Техниканы долу күш-биле ажалдадып бодуру хынагылан үдө агрегат дүн-хүнүңүт элчөөдө 47 гектарны дүжүтүн ажаап ап өгөлөөн.

Агрегаттың механизаторларында шунту каа кижилер, ыңчанган эш Леонов өөредилгени практика-биле үргүчү хол-баштырып, техниканы шың ажылаар мержежиге уагт кичөөнгөйи салып турар. Баштайгы хүндө агрегат 150 гектарын дүжүтүн ажааган. Механизаторлар бо күзүн 800 гектардан куду эвес дүжүтү чидирг чокка ажаарын хүлээген, оларнык сөзү боттук ажыл-херектен карымшас.

«Колхозчу».

Танды районунун «Кызыл партизан» көдөө ажыл-агый артелиниң кежиңүнү, областың алдарлыг хойжуу Оюн Ноокай чыл бүртүгү-ле бедик көргүтүлгелер болуп турар.

Чурунта: Оюн Ноокай.

«КЫЗЫЛ ТУК» КОЛХОЗТА

Тудук бригаданын ажыл-шитилери планында дашкаар колхоз баштаар чериниң беш өрөөл конторазында, тувар бажынын, хову туралгаларында 2 бажынык болгаш 850 тонна тараа кыргар 3 сквадтың, тараа кургадыр «МЧЖ-8» деп кургадылганын шитүүн дооскан. Кургадылга дүн-хүн түзүндө 60 тонна тараа кургадыр. Ажылгага киргениң баштайгы хүндө 50 тонна тарааны кургаткан.

Тудук бригаданы туугтук ыкжи белеткөөр планын ажып, ышты сөөртүрүн — 175 хуу, дилерин — 322,2 хуу күтүскөн.

Колхоз ситен белеткөөр планын август 20-де 120 хуу, силос салымшынын 80,2 хуу күтүскөн.

А. ДОРЖУ.

Баа-Хем район.

ИЙИ КОЛХОЗ УЛГАТТЫР КАТТЫШКАН

1954 чылдың сөөлүгү үезинде бээр Тес-Хем районда Ленин аттыг колхоз биле Молотов аттыг колхозтун колхозчулары боттарынын нияти хурааларында ийи колхозту каттыштырышың чугуламын айттышаан, чокку үдө каттыштырырын идеген, районун партиа, совет организациаларына дилек кирген турган. Колхозчуларың ийи колхозту каттыштырар дугайында үлдүрүп келген савамын райондук болгаш областың организациалары бүгү тала-биле өөренип көргениң түңнелинде оларын каттыштырары чугула деп санаан.

Ийи колхозту каттыштырарга экономика болгаш черин дөрүтүрүп талазы-биле чаагы байдалды тургузарын, ниятинги мад ажынын хөгжүдүрүгүн, оон продуктулуун бедиринге олар-белчирин болгаш МТС-тиң техниканын күжүн чөп ажылаарын хандырып арганы бөөр.

Ленин аттыг болгаш Молотов аттыг колхозтарың бүгү кежиңүнериниң нияти хурааларын бөлүк-бөлүк аайы-биле 6 кезек черлерге эрттирген. Ол хурааларга бүгү күш-ажылы кылган колхозчуларың 71,1 хуузу кирип, ийи колхозту каттыштырынын чугуламын колхозчулар айттышынан, чангыс үн-биле каттыштырын илереткенер.

Колхозчулар улгаттыр каттышкан колхозтун адмы улуг башкы Ленинниң адмы биле адал алганнар. Ол хурааларга улгаттыр каттышкан колхозтун баштаар черин болгаш ревизия комиссиянын сонгалган. Колхозтун баштаар чериниң даргызына партианың болгаш чазыктың кийгиры-биле барган эш Ч. Биче-оолду колхозчулар улуг өөрүшүгүл-биле сонгуп алганнар.

Ленин аттыг каттышкан колхозтун тарыхы шөгү ийи ажыг катан калбары-биле кады маалдык баш саны 26 муң ажал болгаш колхозчуларың материалдык чаагы амдыралы улам-на экижир.

А. БИЧИЖИ.

ЧАА-ХЕЛ РАЙОНУНДА

Чаа-Хел районун «Тинилге» колхозчу уруглар илгич чогуудан 40 ажыг колхозчу нелер артель бүдүргүзүлгенин ажалында киришпейн турганнар.

Колхозчу херөөкөннери колхоз бүдүргүлгенин бүрүн кириштирер соругула биле колхоз баштаар чери аяның тускай бажынын тутуш, оон дерг-хереселдерин 5 муң рубль-биле садып алган.

Чаш уругларын колхозчу нелер уругларын илгич тургузуп алган, тараа силос ажаап алышыканының кампаниясында боттарынын күш-ажылын кирип турарлар.

Колхоз баштаар чери аял эрелекчизинге колхозчу эш Уйундааны, ажалдакчыларында колхозчулар эштер Чыргайын, Борбайын, Анайын бадылаан. Ялчын ажылдакчылары бичи чаштарын културтук өстүрүп, бүгү-ле таарымчалдык байдалды тургузарын ораддып турар.

Х. САРЫГ-ООЛ.

Белеткелдер ажылын бедик деңвелче

Белтин областың ажылчы чоңу СЭКП ТН-нин январь болгаш июль Пленумна-рының шиттилерин амдыралга боттавар дээр дөш партианың саганы белеткелдер ажылын улам белдип, төрөөн чурту-буска көдөө ажыл-агыйның продуктулары өт, дүк, саржаг, сүтү чечир кылдыр бөөри дөш ажылдап турарлар.

Областы күрүгө дүк дүжээр планын хуусаа бетинде 105,1 хуу күтүскөн. Дүк планын күтүсөдириниң талазы-биле планын ажыг күтүскөн районнар: Чаа-Хел 121,4 хуу, Чөөн-Хемчик району 110,7 хуу, Кызыл району болгаш Кызыл хоорай 116,4 хуу, Өвөр району 125,8 хуу, Тес-Хем району 123,1 хуу, Эронна району 212,0 хуу күтүскөн.

Күрүгө өт дүжээр планын Тес-Хем району 88,5 хуу, садып алырын 99,3 хуу, Эронна району 101,5 хуу күтүскөн.

Күрүгө сүт болгаш саржаг садырынын база дүжээриниң чыл планын чамдык районнар хуусаа бетинде күтүскөн болгаш ажыг күтүскөннөр. Чижээ, Чөөн-Хемчик району август 10-га чедир дүжээр 110,5 хуу, садып алырын 142,3 хуу, Сут-Хел району дүжээрин 100,2 хуу, садып алырын 126,0 хуу, Өвөр району нияти планын 105,2 хуу, Кызыл району 198,3 хуу күтүскөн.

Областың чамдык көдөөстөрү база сужу Советтери күрүгө өт, дүк дүжээр планын күтүсөдиринге илпейлиг кирип турар. Кызыл районун Сталин аттыг колхоз (даргазы эш Полуктоков) пландап ажыг күрүгө 20 тонна өт, 1 тонна дүк дүжээр хүлээлге алган ону күтүскөн.

Барыш-Хемчик районун Эрги-Барыш стуму Совети (даргазы эш Кошай-оол) белеткөөр ажылында эки кирип, стумунуң активтерин белеткөөр ажылында хара тулду турарында колхозчулар күрүгө өтү дүжээр планын чыл планын август 1-ге чедир 89,5 хуу, дүжүтү 105,2 хуу күтүскөн. Советтер сессиясында белеткөөр ажылында дугайында ында агент эш Батуунуң информациянын дыңаап, бодунуң актив-биле дуалаштырып турар. Аксы-Барышкыта магалын эрелекчизи эш Деге Монгуш белеткөөгө чүдө дүжээр келгеннери саат чокка хүлээп ап, санаашкынын чөгүрү үезинде кылган турар.

Бо чедириниң биле кады белеткөөр ажылынын шугумунда чептестер хей. Чижээ, Би-Хем району август 10-га чедир өтү планын 29,9 хуу, Тунду 22,9 хуу, Барыш-Хемчик 47,6 хуу, Өвөр 43,2 хуу, Бай-Тайга чүгүл 13,4 хуу күтүскөннөр.

Сүт, саржаг садып белеткөөр планын Чаа-Хел району чүгүл 14,1 хуу, Бай-Тайга 34,3 хуу, Уаг-Хем 31,1 хуу күтүскөн. Бай-Тайга районунда сүт, өтү планының күтүсөдөн өң-не куду дендеде болуп турар. Ол дугайында СЭКП райком болгаш райкүдөөн чөгүрү үезинде кемчел ап, райуполкомнага болгаш өске-даа белеткөөр организастарының ажылы хынап, дуалаштырып улау сагын салбайн турар. Оң ужурунда көдөө Советтер даргалары, колхоз баштаар черлери күрүгө дүжээр планын күтүсөдиринге кыспайн турар болгаш ол район областың өң-не куду түнөөдиги район болуп артып калган.

Барыш-Хемчик районунда «Ленинчи орук» колхоз (даргазы эш Соколатов) күрүгө дүжээр өтү планының чартымы-даа дүжээр шылдаан. Сут-Хел, Тес-Хем, Эронна, Бай-Тайга районнары күрүгө садып маалды чөгүрү үезинде үзүп, семитур кадарынын организаставанындан куду күш-деңгелди маалды белеткөөгө кирип турар.

Саржаг болгаш дүк дүжээр чамдык районнар, колхозтар ажыг күтүсөдип ала-да ам турар кур херектин-биле алырга ам-даа оон ажыг берип болур аргалыг.

Хой кыргышканын чамдык районнарда кадарчылар боттары кыргып турганыман дык хей дүк өскөр чарыгдалыган. Чижээ, Тес-Хем районунда чамдык 1—2 хойлук кижилер 5-тен 30-ге чедир килограмм дүктү дүжээр турганнар. Ол дүктү каймы тып алганы?

Барыш-Хемчик районунда «Большевик» болгаш «Ленин орук» колхозтарда кадарчылар хой, өшкүнү боттары кыргып турганында ол дүктү амга чедир колхозка-даа чедирбөөн, бажындарының чанмы-да ана-ла каап алган озуруп турар. Бо колхозтар күрүгө дүжээр дүк планын ам-даа күтүскөннөр.

Чамдык колхозтарда сүт фермаларының үчүлү багай болган ужурунда сүт планын күтүсөдиринге сээттиг чүдүлөр ужурашп турар. Чижээ, Эронна району күрүгө пландап дашкаар дык хей сүтү берип

болур аргалыг тура-даа үчүттүн багайында ону чедип ап шыдааннар. Чижээ, «Сталинчи орук» колхозта бир килограмм саржагың 44 литр сүтүн үлдүрүп ап турар, азы 20 литр сүтү ажыг чарыгдал турар. Сут-Хел районунда Жланов аттыг колхоз 8 ай дүжүгүндө бир инектен чүгүл 31 литр сүт алган. Сталин аттыг колхозта 1 килограмм саржаг кылырында 39—40 литр сүтү чарыгдал турар. Барыш-Хемчик болгаш Бай-Тайга районнарының сүт фермаларында сүт кемчөөр тускай саваалар чок, анаа чижел-биле кемчөөн турар. Фермаларың үчүткестери сүтүн чарыгдалып, саап алганын шың эвес демделген турар, оң ужурунда сүтү кайнаар чарыгдалып бидинмес. Сүт дээрбөдөп, саржаг кылып алып тускай арыг шөөр оран-саваалар чок. Кызыл саржагың шынары куду. Белеткөөр министрестөөнүң районнарда төлөөлери өт, саржаг планынын күтүсөдириниң турар чыдаагынын сонургуваас, жүүсөдир дөш чөгүрү кемчөө албайн турар. Партиа, совет органнырында белеткөөр ажылдарынын дугайы чөгүрү үезинде мерээлөп, дуаламчы албайн турар.

Бөдөө ажыл-агыйның продуктулары дүжээринге эң ылаалыг колхозчу чоңунуң ортузунга улау ажылы кылгыр көдөө Советтерден хамарыштыр. Ол ындагы түр-бүжө, дык хей көдөө Советтер ол дугайында ажылы колхоз чорудуп турар. Оң ужурунда ам-даа чамдык черлерде колхозчу болгаш хуу ажыл-агыйлар күрүгө өт, дүк, саржаг дүжээр планын күтүсөдир хемчегерини колхоз ап турар. Агентилерин информациянын дыңаап, күрүгө планын күтүсөдириниң турар кижилериниң Советтер актив хуулаалыг чыдаагынын илеретип, ол ажыл-агыйны күрүгө-биле үе саваштырар хемчегерин чорутпайн турар.

Хереткед кооперацияны көдөө ажыл-агыйның продуктуларын садып алып болгаш херелекчилерин бедик барааннар-биле чөгүрү үезинде хандыр соругула-лыг. ыңчазы-даа бо негелдени амгыга чедир күтүсөдип шыдаайн турар. Маганынде белеткөөгө садып чугула бараан-ам-даа чедирбөөн. ыңчазы-даа чедир чурттап турар маалын колхозчуларын, бригадаларын аразынче үнүп садып дерги садырар чок.

Белеткөөгө тускайлаан барааннарын чарыгдал турарынын үчүлүн шың эвес кылган турар, чамдык колхозтар күрүгө өтөөн түнүгтү көдөө ажыл-агый продуктуларын саткан барааннарын хойлу садып турар чүдүлөр. Чижээ, Танды районун Жланов аттыг колхоз күрүгө 48 муң рубльдиң продуктуларын саткан 83 муң рубльдиң белек барааннарын алган. Ол ишкеш фактылар өске-даа районнарда база бар. Кызыл районунуң мал базанын эрелекчизи Михайловский «Бай-Булуң» колхозундан келген 240 баш хой, өшкүнү хүлээп алырын 7 тонну манаткам, соонда ол маалды чамдыкын кужун куду кылдыр хүлээп ап турган. Сут-Хел районунда мал базанын эрелекчизинге нефтьбаза эрелекчизи эш Комбуну дапкырадып каан ужурунда эш Комбу чүдө чартык ажыл хүндө-де маалды хүлээп алган өске шагында онаашкан ажылын кылгып, келген чоңу манадыр чоруктар турган. Ол-ла районун Илжинде мал базанын эрелекчизинге мурунда алгы кем белеткөөлүн конторазынын агентини тургаш багай ажалдаш, чоңу мегелен турганындан үндүрткен Сарыг-оолду кирип алган, ол ам база-ла ажалында харымсага чок болуп, ажыл шагында бодунуң хууда ажылын кылгып турар чоңу илеретинген, оон ужурунда келген улус манаар чорукта таварыш турар.

Саржаг, сыр үлетпүрүңүң область конторазы (эрелекчизи эш Павленко) сүт, саржаг белеткөөлүн херелекчилер кооперацияны идеген кааш, оон ажылын хынап көрүп, чөгүрү үезинде саваалар-биле, ашпараттар-биле хандырып бербиң турарында саржаг дүжээрдык маалдыктар таварыш турар.

Партия болгаш совет органнырының көдөө ажыл-агыйның тускай эртемингелерин, белеткөөр организациаларының мурунда кол соругула болза, — күрүгө өт, саржаг дүжээр планнарын ажыг күтүсөдир болгаш чангыс-даа ажыл-агыйлар күрүгө өрө чок артарын чедип алыры болуру. Мону чедип алырда чоңук ортузунга агитация-массалыг ажылдарын бедик шынары чедир чорудуп, чоңунуң сонургалың бедилер болуру.

Д. САГАН.

Колхозтун мурнакчы малчынны

Чаа-Хел районун Деян аттыг колхозтун хой кадарчы Ш. Шаптар-оол 3 чыл дүжүгүндө хой кадарып турар. Бо каш чылдың дүжүгүндө оң кадарын турган хойлары чангыс-даа баш хараваан, харын чыл санымда өзүделгил болуп келген. 1952 чылдың ийги чартымын өгөздө колхозтун 80 иртерини болгаш 26 сергелерин семитур кадары-биле анаа хүлээндирген, колхоз баштаар черин ол даатгазын эки күтүскөн-биле 1953 чылда колхоз өң тергини күш-деңгелди иртерини, сергелерин күрүгө дүжээган.

1954 чылда төрөөн 161 хойлардан 161 хураганнарын, 1955 чылда 268 хойдан 268 хураганнарын меңди доруктурун өстүргөн болгаш бо чылдар иштинде 429 баш хойларын колхозка немей өстүрүп берген.

Эш Шаптар-оол хойнуң баш санын меңди ажаап ап турары-биле кады оон продуктулуун бедиринге улау сагып салып турар. Оон кадарган чоңун күш-деңгелди бедик болганы-биле бо чылын ортумаа-биле бир хойдан 2 килограмм дүктү кыргып алган. Ам оң кадарып турар 293 баш хойлары сибыр аязыныга учур тарылганы, куду аарыгга улур чуудулары 3 катта өрткөн.

Базарын Шаптар-оол чылдың 4 ээлчөөн хойларын күш-деңгелди бедик бодурун-биле таарымчалыг эки олар-дарже көжүрүп кадарып чорутуу. Бо чылын Ак-Хемчин серин чылалгаларына маалын олардагы 4 улаа ооду сааштыруп көжүргөндөн хойларың күжү эки. Кадарчы кышкы үдө Кызыл-Дагның эңне таарымчалыг артын чарын улуг мээс-

терлиг болгаш муруну талазын делгем ховуларын эки өттүгү кыштагаларга кыштадып турар, ында хойнуң 2 хураганнарын 1 чымыг кажаалары бар. Хой кыштаар кажааларың чанын ситен кезип алырыга таарымчалыг, бо чылын ол черлерде 250 пуд ситен белеткөнгөн.

Эш Шаптар-оол кышкы үдө оларын база таарыштыр ажалдап турар. Хар чуга үдө кыштагаларын муруну талазында шаттыг ховуга одаладыр, соок дүжүк, хар улгады берген үдө Кызыл-Дагнын мээстериниң чуга харым одаларында хойн үлдүр бээр.

СЭКП-нин XX съездинде чедириниң ижери ужуражыр дөш кадарчы эш Шаптар-оол бедикте хүлээлгелерин алган кышмаккай ажылдап турар.

С. СОТНАМ.

Колхозта кроликтерни азырап турар

Чаа-Хел районун Сталин аттыг көдөө ажыл-агый артелин көдөө өстүрүп сорууга-биле өрткөн чылын 10 кролик садып алган.

Колхоз баштаар чери кроликтерин ажаап өстүрери-биле колхозчу эш Очур-оолу бадылаан. Чаа ажыл баштайгы үдө колхозчуга берге болган. ындыг болза-даа эш Очур-оол кроликтеринге таарымчалыг

оран-савааны кылгып ап, ажаалга чемгерилгени эки таарыштырганын түнөөдө 10 кролик 60 баш чедир өскөн.

Кролик ажылы баштайгы чылда багай эвес түнөөдүгү болганын көргөн, эш Очур-оол колхозтун кролигин 1956 чылда 120 баш чедир өстүрүп хүлээлге алган ажылдап турар.

В. ОММУН.

да школарга тургулаан. Ол бүгү чептестер өөрөдиге-кижандылыгын ажылы уагт моондакты ужураштырган.

1954—1955 өөрөдиге чыдырында Танды, Би-Хем, Баа-Хем, Чаа-Хел районнарда элөөн хей школар, Кызыл хоорайнын дортук, бешкы, алдыгы база эски школар өөрөдигениң бедик шынарын чедип алганнар. Кызыл хоорайнык чүе хире башкылары өрткөн өөрөдиге чылымда өөрөдигени программанын 100 хуу күтүскөн, оларнык иштинде эштер Белкина, Барынова, Хлебникова, Маркелова, Ондар, Ключина олар боттарының класстарына өөрөдиге-кижандылыгын ажалдык чедириниң бүгү улдуунар санында чедип ап келгенер.

ыңчазы-даа дык хей школарда өөрөдигенин шынары өрткөн өөрөдиге чылымда ыракта куду болган. Ылангыя, Барыш-Хемчик районун школарында 784 школачыл багай дөжөктөрүн өөрөгөннөр, оларнык иштинде 440 өөрөдигелер арга класстарында хөөрө олурган, а арканыры күсүк экзаменерге шилчөөн, Улау-Хем районун школарында 571 өөрөдигелер багай өөрөгөн, оларнык иштинде 268-ан катта олурган. Эрги класстарында катан олурган өөрөдигелер Чөөн-Хемчик, Тес-Хем болгаш өске-даа районнарда бар. Белтин областың школарында багай бедиктер колдуунда орус, тыва дылдар, математика болгаш физика талазы-биле болуп турар.

Дуржулгала алгаш көрөгө, бо өрткөннөрдүн талазы-биле өөрөдигенин шынарың куду болуп турар оң чылдагыны бола, школарын удурутчуларынын, улус өөрөдигени

Н. С. ХРУЩЕВТУН РУМЫНИЯДА ЧОРУП ТУРАРЫ

БУХАРЕСТ. Румыниянын хосталганынын 11 чык овуун байырламы-биле хол-баштыр Румынияда чоруп турар СЭКП ТБ-ның Бирги Секретары Н. С. Хрущев Сталин хоорайда Эрст Тельман аттыг трактор заводунга болгаш «Ставу рошье» деп автомобиль заводунга июль 24-те чораан. Н. С. Хрущев Румын Улус Республиканын Министрлер Чөвүлөсүнүн Даргазы Г. Георгиу-деж, Румын амычтын партиянын Төп Комитетинин бирги секретары Г. Агостол, РАП ТБ-ның Политбюро келгүгүнери И. Бешневский, Б. Стойка болган М. Констинеску, ол ышкаш ССРЭ-нин Румынияда элчиси А. А. Епшев олар үчүн чорааннар.

Н. С. Хрущев трактор заводунга бүдүрүлгө-биле тавыкым, амыччынар-биле болгаш инженер-техниктиг амычдыкчылар-биле чугаалашкан. Завод коллектив-

нин өмүрөөндөн партия организациясынын секретары Он Дидеску Н. С. Хрущевка байыр чедирген. Румын амычтын ангы социализмниң үндөсүннери тургузары дээш амычмак демисепшишаан, румын-совет байыралды бүгү хемчег-биле быжыглаар, ол найырал бистини күрүне-ниң хамаарышпас чоруунун болгаш тайбыннын база аас-кежиктиг чурттагынын идегелди магалыламы болур деп Он Дидеску чугаалаан.

Н. С. Хрущев харын сөзүнге национал улуг байырлады таварыштыр заводтун амыччынынга байыр чедирип, бүдүрүлгө талазы-биле чаа-чаа чедикшилерди болурун күзөөн.

Автомобиль заводунга Н. С. Хрущеву болгаш он үч чоруп ижклерини заводтун директору Георге Рэдой баштадыр болур амыччынар уткуш ап, СЭКП Төп

Комитетинге, ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлөсүнө болгаш бүгү совет улуска иңг байыры дамчытканнар. Ада-чуртунг автомобиль туудузулары күстериң талазы-биле Герзон чуртунг бүгү-ле даалгаларын алдарлы-биле күссөдир дээш румын автомобиль туудузулары күстериң харамнамас деп заводтун директору медегээн. Н. С. Хрущев байыр чедиргенге харымлашышаан, ааа чыгылганынын диниттиг адыш чакшаащынны болуп турга румын-совет бусулабс найырага алдар болурга йөрөөдүн салган.

Сталин хоорайга чедир бүгү-ле орук дургаар Н. С. Хрущевка болгаш партиянын база чакшактын ону деп чоран улуг-тукуларынга республиканың хоорайларынын болгаш суураарынын чурттакчылары иңг байыр чедирип турганнар.

(СЭТА).

ГДР-ниң чазак төлөөлериниң Москвада келгени

Дрезденниң галереясынын чурус дедегелениң доогуланы-биле холбаштыр, а ол ышкаш ук чуруктарын Герман Демократтыг Республикага дамчыдып бээр-биле холбаштыр Герман Демократтыг Республиканын премьер-министриянын оралакчы болгаш даштыкы херектер министри Лотар Болц баштаан чазак төлөөлери август 23-те Москвада чедип келген.

ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министриянын оралакчымы В. А. Зорин, ССРЭ-ниң Бүдүртү Министриянын оралакчымы В. С. Белезов, ССРЭ-ниң Чуруктар академиянын президентизи А. М. Герасимов, ССРЭ-ниң Культура министрствозунун харымсалгалыг амычдыкчылары, эртемденнер, чурукчулар төлөөлери Внуково аэродромундан барып уткуш алганнар.

Тайбың болгаш социализмниң херээниң эрге-ажыктарына таарыштыр чехословак-югослав найыралды быжыглаары дээш

Владимир КАУЦКИЙ

Совет Социалисттик Республикаларынын Эвилелиниң болгаш Югославиянын Федеративтиг Улус Республикасынын чазак төлөөлери аразына болгаш чугаалажышкынынарнын чорудууганын Чехославиянын күш-ажыкчы улугу улуг ичкөөнгей-биле хайгаарап көргөн. Белградте аэродромунга он Хрущевтуң медегелени, чугаалажышкынынарнын чедикшилеринг чорудууганынын дугайында дыкнадыгы болгаш кады кылдынган Демократияны бистини чуртувусса оза бедик-биле үндөсөн болгаш сатыш-сеткилдик ханымындан өөрүшкүдүг хүдөп алган.

Совет-югослав чугаалажышкынынар болгаш ийи чурттарың аразына найыралды кады амычдыгы болгаш тургусканы улустар аразынын дүшүрүлгө чоруттарың кошмадырына болгаш тайбынны быжыглаарына айгачмык улуг учур-дузалыг. Ооң-биле кады ол болза, амычтын болгаш коммунисттик шимчөөшкени быжыгалап турары, социализмни херөөн быжыгалап турары чигиниң чок. Чехословак улус ол чугула болушкуну Чехославиянын болгаш Югославиянын аразында харылаа байдалдары эвжи-деринге чагай салдырады болуп, сөөлү чедик чылдарын дүргүзүлдү бистини чурттарының аразына болгаш үзүктө-лишкени дүрген чылдарына дузал болза бистини улустарының акы-дунам-лыкың бузууга таарышкан сеткилдик ханымындан найырадыг харылааарың доктаалды тургузарыңча угланган оруту чигедир чугу кылдыр шыны-биле көрүп турар.

Чехославиянын болгаш Югославиянын улустарының аразында найыраалды холбаша кады шагдаң бөрү туруп келген. Бистин аразыста харылааалар ортакчы чүс чылдарын үндөсөн бөрү туруп келген. Ол харылааалар делегейниң бирги дайыннын мурунда болгаш ол дайын-нык чорун турарының үндөсөн Габсбургтарын австри-венгр монархияныга уаур дем каттыштырган демисепе улам-на быжыккан. 1938 чылда мохлен стучевский соонда харын югослав эки-турачылар гитлеринг хаалдашыкында Чехославиянын хамаарышпас чоруун бистин-биле кады камгалаар деп боттарының күзөлдүниң дугайын медегелени бистини аравыстан кым-даа ултпас.

Фашист эзелечилерге уаур дем каттыштырган демисепид аар-бөргө чылдарында бистини улугуе югослав партизанарың эрес-мадырың чоруттарының дугайында дыкнадыг бүрүчүн улуг көдүрүшкү-биле уткуш, оларынг хүрөө-дегелнге чех болгаш словак дайычылар база туруп турганына чоргаарланын турган. Дайын сөөлдүргө баштайгы чылдарда Югославияга социалисттик тургузушкунуң чедикшияныг хөгжүдөниң бүгү Чехославиякы аныашкы-биле көрүп турган.

1948 чылдың соонда Югославиянын улугуру амычдыкчыларына уаур көдүрүп үндүргөн аар-берге буруудамышкынынар-нын, бистини чурттарының аразына үзүктөлишкениге чедирген буруудамы-ганың үндөсөдүгү материалдары хооун-үтүгүч, ол материалдарын империализмниң сойгааларын илеретинген агентилери сатыштын-биле мегелеп кылганынын дугайында дыкнадыг Чехославияга ханы сеткил-сатышты хайныктырган.

Чехославиянын төлөөкчилери база киришкен Бухарестте болгаш санал-оолдар соочушкунуң дугайында дыкнадыгын июль 29-та бистини партиязы-ның Төп Комитеди улуг ичкөөнгей-биле дыкнаап, ол санал-оол соочушкунуң үндөсөн Совет чазак төлөөлери боттары-ның Югославияга чоранынын дугайында тодаргай информацияны кылган. «Чехославиякы болгаш Югославиянын аразына экономиктиг база културалыг харылааарың калбартыр болгаш ханыла-дыр, ийи чурттарың аразына база ийи чурттарың улустарының аразына найыраалды эки харылааарың эң чокку уениң иштинде тургузар тызды, эрге-жок чугула бүгү хемчеглери партиянын амычтын дугайы» чугаалап турар доктады Чехославиянын Коммунисттик партиянын Төп Комитеди бир үч-биле хүдөп алган. Чехославиянын Коммунисттик партияны политиктиг, экономиктиг болгаш културалыг харылааарың сый-ый найыраалды кады амычдыктыга

апаар чыдар хөгжүдөниң эң кыска хууса-нын иштинде боттук чедикшияны чедип алзын дээш бүгү таланттын күчө-нишкенини салып турар.

Бистини партиязының ол угланшкы-нында чорудуп турары политиктиг деле-гейге амычтын дугайын салгыдырбайн барып болбас. Бүгү партияны актив Төп Комитеттиң айтмышкынына үндөс-лөш совет-югослав чугаалажышкыны-нын учур-утказын болгаш бистини чурту-вусса биле Югославиянын аразына найыраалды харылааарың хөгжүдөниңг учур-дузалын амычтын чонварын ху-ралдарына тайбырлап келген. Коммунистер болгаш бүгү амычтын чоннар Югославияда амыч байдалга, оң иштелип болгаш политиктиг амьдырыңа, югослав улус амыч-агыныга болгаш култу-рага улуг сонургалын илергейлен турар. Югославиянын болгаш социалист-тигерин чурттарың аразында эки харылааалар үртинген турган иңдиг үдөс белин Югославия бодунуң бүрүн эргезиң болгаш хамаарышпас чоруун хөвөр ар-тырган, Югославиянын эрге-чакырамында югослав иштелидиң кол агчылары болур амычтын ангы болгаш тараачы-нар туруп турар, югослав улустуңуң, транспортун, банкыларын болгаш сады-гының 90 ажыг хуузу иштинде өңчүг болуп турар дугайын база олар сеткил ханымынын-биле билан алганнар.

Югослав чазак даштыкы политиканы тайбындың болгаш социализмниң эрге-ажыктарына тарааштыр чорудуп турарынын, ол политика ССРЭ-ниң болгаш улус демократизмниң бүгү чурттарының даштыкы политиканы ышкаш иңдиг кол сорулгаларын салып турарынын ол фак-тызын бистини улугуе өөрүшкүлүг-биле байырап турар, ол политика болза: улустар аразынын дүшүрүлгө чоруттарың кошмадыры болгаш күрүнелер аразында харылаааларга бүдүрүлгө чорукту докта-дып тургузары, чегеленишкениниң дүжүрү болгаш атомуг чексизти хурт-даары, коллективтиг аймык чок чоруб, немец улустуң болгаш бүгү-ниги аймык чок чоруктуң эрге-ажыктарына дүшүрт герман айттырың шикитилерге, Кыдат Улус Республиканын Тайванга хамаарыштыр болгаш Баттышкан Национал Организациясында дүрүм бугаар эргезе-лери хандыры болгаш оон-даа ессе чүд-дериниң дугайы болуп турар. Улустарын болгаш күрүнелерин аразына харылаа-аларга чаа чаданың эгези болгаш дөрт кү-рүнелеринг чазактар Баштыянарнын Женева чөвүлөй хуралынын эки түндө-лөри югослав улус чехословак улус ыш-кыш иши-биле уткаан фактыга бистини улугуе байыр чедирип турар.

Сөөлү үдөс экономикка, култура бол-гаш спорт талазы-биле чехословак-югослав харылааалар база-ла дык чедикши-киниң хөгжүп турар. Эртен чыдагы кайы-кайымына комменсактыг дукаала-лар дугайында дүргүзүлганың соонда бо чылдың февралда калбак садыг керезин чарган, оң боттарынын чорудууга-зында югославия чехословак даштыкы са-дыгга бирги черлеринг бирөөни эзелен амыр. Бистини улустарының аразында найыраалды харылааарың быжыгалап турар экономиктиг кады амычдыгынын хөгжүдөниң таарымчалыг үндөсүн суу-ру болза, кайы-кайымының херегелп турары бараанарың иңдиг хевирлери бот-бодунга ийи чурттарың дукаажыры бо-луп турар. Чехославиядан Югославия-ге прокатын ийи-бүрү хевирлери, экс-каваторлары, станоктары, вагоннары, ийи-бүрү дериг-херекселери, хамша кылгыларын, эм айман, сазынын бол-гаш оон-даа ескелери калбаа-биле ки-рип турар, а Югославия бистини чурту-вусса химия болгаш чийк улустуң хе-регелер чиг-эти, кемениягың чугула прокутулары, консервалары, такпыны болгаш оон-даа ескелери кирип турар. Мында кайгачмыктыг факт чүд дөргө бот-бодунга уткуштур, бараан соудары-на хамаарыштыр ийи чурттарда сеткил-дик ханымында күзөл-чүдүлүг бары, эргежок чугула апарган таварыга да хуусааларын кызырары, азы дукаала-ларың хемчээлин көвүдери болуп турар. Транспорт талазы-биле өсүп турар кады амычдыктыга база харылааары

хөгжүдөниңге улуг учур-дузалыг болуп турар.

Културалыг харылааарың дугайын чугаалап турган, хамшыкты мурунда «Прагаң чазы» деп улустар аразынын музыка фестивалына югослав музыкан-чыларың киришкени, югослав театр амычдыкчыларының Чехославияга чора-анын, чехословак журналистеринг Югославияга барганы медегелер эргежок чугула. Културалыг харылааалар эң чоку-ку үдөс улам-на хөгжүрүп, талаарың кайы-кайымына баржыр дээш кымыл турар белекелер база кинофильмнери сол-чур дугайында болгаш югослав литерат-урын элөөн хей чогаалдарын Чехосла-вияга, а чех болгаш словак комнары— Югославияга үндүр дугайында чоруп турар чугаалажышкынынар ол дугайын херечилеп турар. Спорт талазы-биле ай-гачмык улуг аргымылга эгезелен. Бүг-бөмбүчүлүгү аразында аргышканы, мегелери, хол бөмбүчүлүгү, чийк атлеттерин, чадаг тергелеринг бол-гаш оон-даа ескелеринг учурашканы ол дугайын херечилеп турар.

Култураның болгаш спорттук сура-гы югослав амычдыкчылары кам недела мурунда чехословак күш-култур-аның айгачмык улуг көрдүниң чоруду-рына— күрүнең баштайгы нийти спар-таканыңа киришкен. Ол дугайында төлөөлериң келгүгүнериңг бирөөни «Борба» солунга спартаканың ханы са-гыш сеткилдик хайныгырарын билжөөн. Уш спартаканың тайбындың болгаш бистини республиканыңг күжүңг улуг көргүзүп кылдыр ол шыны-биле көргөн.

Бистини партиязының келгүгүнери база бистини республиканыңг хоорайлары-ның болгаш суурааларынын амычтын чон-нары акы-дуңма югослав улус-биле найы-раалды харылааарың чедикшияныг хөгжүдөниңге салгыш-сеткилдик бол-гаш бүгү чүрөөниң ханымындан өөрүп, ол харылааалар тайбындың болгаш соци-ализмниң эрге-ажыктарына бүрүн дүжүгү турар сыйрың кады амычдыктыга бол-гаш кайы-кайымына деткич кылдыр өңүп үндөшү күзөп турар.

Сөөлү чылдарың дүргүзүлдү бистини харылааарың үрөөн бүгү-ле кадык ессе чүддеринг бистер шикитилерг чыл-дарымызга сеткил баксыраар иңдиг кижилер, Югославия-биле бистини найы-раалды кады амычдыктыгы катан тургузарыңча апар чыдар орукка хөңү чок кижилер Чехославияга база бар. Чүү иңдиг кижилериң ол? Ол— бистини улугуе хамаарыштыр буржачудек болгаш эвонешкек хөң кирген кам борбак буржуаз идегеттер, этниместон реакционерлер-дир, социализм тургузуш-кунуң чедикшияныг хөгжүдөниңг чорудууганында бакын ковайтпас кылдыр өвөөжөп бар чыдар кам борбак идегеттер-дир. Харын чүлө ол кижилерге бистини кады амычдыктыгы камчан-да таарышпайн турар. Мычтанга олар болза, бистини чуртувусса хан төгүшкүниңг дайыннык күсөи-биле-даа капитализмни катан тургузар сорулганы салып турар даштыкы деринг пропаганданың деткичел-ди-биле бистини харылаа байдалымы үрөсүн, бүдүрүшпес чорукту непереди-рин орадыктып турар. Ол амыч-чоруду-ланы олар боттарынын даштыкы камгалакчыларының эрге-ажыктарына таарыштыр чорудуп турарлар. Чүгө дөргө, боттарының эжелекчи планнарын ботта-дырының херөөн оларынг өзөш ессе идегелери салып турганы үзүктөлиш-кениң эргезе үг болуп чоруп барган. Бистини социализмни тургузушкунуң хамаарыштыр дайыннарын калдыр-га хоралагыч орадыкчынынар турга-ж бистини партиязы болгаш бистини улугуе оларга чогуру ойтур шымын-кыны берип турар болгаш шыны адим-ган оруктап баарыга биске кымың-даа шаптыктаар чорун болдурубайн турар.

Совет Эвилелиниң Коммунисттик партия-нын болгаш Югославиянын коммуни-стер Эвилелиниң аразына харылааарың доктадын тургусканында баштайгы түң-нелдер чедип аддынганың дугайында дыкнадыгын, марксизм-ленинизмниң прин-циптеринг үндөсөлү ийи партиялар-нын чокулажышкыны үндөсүн суураалар-нын тургустунганын чехословак комму-

нистер болгаш бистини улугуе ханы ичкөөнгей-биле уткаан. Ол харылаа болгаш ол чокулажышкыны хөгжүрү дөргөни-ге олар бүзүрөп турар.

СЭКП-ниң болгаш Югославиянын коммунистер Эвилелиниң аразында чокула-жышкыны Чехославиянын Коммунисттик партиянының болгаш Югославия-нын коммунистер Эвилелиниң аразында харылааарың болгаш кады амычдыктыгын доктадып тургустунганын херөөн улуг учур-дузалыг болур үндөш хей дүр-жүлганы бөрү дөргөниге бистини парти-язының Төп Комитеди быжык-биле бүзү-рөп турар. Иңдиг харылааарың докта-дып тургусканы марксизм-ленинизмниң принциптеринг, социализмниң интернаци-онализмниң принциптеринг тааржып турар.

Бистини партиязының бүгү ажымы ол принциптерге быжык-биле дайынп турар, Югославиянын коммунистер Эвилели-биле чокулажышкыны, ийи парти-яларын сонургалдыг айттырганынын талазы-биле санал-оолдарын кайы-кайы-мына амычтын кылдыр найыраалды сол-жарыңче бистини партиязының тура-со-руу база оларга дайып турар.

Бүгү-ле улуг болгаш биче чурттарың бүрүн болгаш дең эргезин хүндүзөриң принциптин, еске үрүндөриң иштики херектерин холгааравазының принципни социализмниң лагер чурттарың коммунисттик болгаш амычтын партиялар чай-гымын чокка барыдаалар турар. Чам-дык улус бодунуң иштелип системаны болгаш бодунуң күрөө тургузуун еске улуска дөргө шыдаас. Ол айттырганы чурт бүрүзүңе улус боду шикитилерг учурулук. Бастер бүгү чурттарың аразы-нда дең эргезин найыраалды харылаа-ар дөш туржур турар бис. Ичкээлөөк социализмни тургузуп турар чурттар тургузушкунуң нийти эрге-ажыктарында болгаш нийти сорулгаларында болгаш эң-не ханы болгаш сыйрың харылааарың түрүзү турары, олар бот-боттарына акы-дуңманың бугу-биле дукаалажы бол-гаш боттарынын дүржүлганы солчуп турар, марксизм-ленинизм өөрдиге даян-ган партиялар еске коммунисттик болгаш амычтын партиялар-биле бодунуң дүр-жүлганы күзөдү-биле солчуп турары, оон-биле кады бодунуң үзөл-болдаларың ескелеринге дөгөшөй турары, тус-тус күр-үндөриң бүрүн эргезин үрөшөй турары база бидилгир.

Совет Эвилелиниң Коммунисттик партия-зының акы-дуңмалык партиялар-биле кады амычдыктыгы алаа үзөгөр-чилек болуп турар. Бистини партиязының коммунисттик болгаш амычтын партиялар-биле аразында сыйрың харылааарың база мычар хөгжүп турар.

Югославия келир үдө-даа барын тала-кы чурттар-биле найыраалды харылаа-ларын хөгжүдөр дөниги бистини чуртувус-ка долу билишкени-биле уткаан, чүгө дөргө бистини чуртувусса база бүгү чурт-тарың улустарын найыраалды бугу-биле көрүп, бугу-ле күрүндө-биле болгаш улустар-биле тайбын кады амычдыктыга хөгжүдөри бодунуң чугула сорулга-зы кылдыр санап турар. Бистини чурту-вустун болгаш Югославиянын аразына кайы-кайымына амычтын кады амычды-ктыга болгаш найыра улам сыйрың бо-лур учурулук дөргөниге быжык-биле бү-зүрөп турар бис, чүгө дөргө нийти соци-ализмни сорулгаларга ол тааржып турар. Чехославияга социализмни тургузуш-кунуң улам ийиң чедикшияныг болуруна югослав улустуң сонургалдыг ышкаш бистини улугуе база-ла Югосла-вияга чаа иштелип тургузушкунуң чедик-шияныг тургузушкунуңа болгаш улусчу эге-чакыраң быжыгыраага сеткил-дик ханымындан сонургалдыг.

Чехославиянын Коммунисттик партия-зы болгаш бистини чуртувустун бүгү күш-ажыкчы улугуе чехословак болгаш югос-лав улустарың аразына сыйрың дайы-раалды харылааарың быжыглаар дөш, дең эргезе болгаш кайы-кайымын хүндү-лекчир чорукка үндөсөлү, марксизм-ленинизмниң бугуна бистини партияла-рының аразына чокулажышкыны база боттанган тургун дөш бүгү күстө-рин салыр. Бистини бугулабс найыра-мы ийи чурттарың улустарына, тай-бынды болгаш социализмге, бүгү чурттар-нын амычтын чонварының чөптүг херөөн-ге амычтын кылдыр бараан болур.

АКШ-та чоруп турар көдөз ажил-агыт төлөөлериң баштыңының медегелени

ВАШИНГТОН. АКШ-тың информация агентилениң дилжени бугаар совет көдөз ажил-агыт төлөөлериң баштын В. Маккевич америка радиого дамчыдыр биле моон адаанда медегелди кылган.

«Американы Баттышкан Штаттарын кезип көөрүн совет көдөз ажил-агыт төлөөлери дооскан.

Бистини төлөөлериң келгүгүнери 12 штаттарга барып, 50 ажыг фермаларын болгаш хей-хей делегелери, көдөз ажил-агыт машина туудушкунуң замонтарын көрүп, АКШ-тың көдөз ажил-агыт тала-зы-биле улуг-улуг дээш өөрдилге черле-ринге чораян.

Бис хей-хей кижилер-биле учурашкан бис, олар бисти өөрүшкү-биле болгаш аал-чы хүдөп алыр бугу-биле уткуш ап тур-ганнар, фермерлер, эртемденнер, амыч-ишчи кижилер болгаш тускай эртемнигер боттарынын дүржүлганы болгаш чедикши-кинирин биске күзөдү-биле чугаалап бергенер.

Бистини көргөн чүддеривис шунтуу-да биске таарымчалыг болган деп чугаа-лаар болза мен ак-сеткилдик өвөс болгаш найыраалдыг өвөс кижилер болур ийи мен.

Ичкээлөөк АКШ-тың көдөз ажил-агыт талазы-биле сөөлү чылдарың чедикши-кинирин эки көрүп, танымын азырынче боду-вустун кичөөгөйивисти угаандыгын бис.

Совет Эвилелиниң колхозтарына бол-гаш совхозтарына амычтал болур хйр хей-хей соуурганчыг болгаш амычтын чүддери мазаа көрүвүс.

Ам бис көргөн болгаш билген бүгү-ле чүддеривисти наылаал тодарайр, көдөз ажил-агытын улам ийи хөгжүдөр талазы-биле амы үдөс бисте боттандырып турар улуг программаны дүрген күссөдир ийи болур хемчеглери кылар бис.

Мааңгы кукурузаның хайнакташтыр-ган үренилериңг бүдүрүлгөни, органи-застан турары, дагалдарың, хаванлар-нын ийи-бүрү породадарын хайнакташ-тырып турары, мады өстүрүшкени, олар-дырының болгаш хемчеглериң арга-лар, амычтын херекселериң калбаа-биле амычтал турары, фермаларда үрүм-е амычталың механизация болгаш еске даа чамдык айттыргалар биске ооза со-чуурганчыг болуп турар деп ам тодаргай чугаалап болур.

АКШ-тың көдөз ажил-агытын-биле та-ныжарда биске дукаалажы, кичөөнгей салган бүгү кижилерге, ол ышкаш чада-газына барып четкейин барганымыс кижилерге болгаш организациаларга чурет-тик ханымындан байырымысты болгаш ханы өөрүп четергенивисти дамчыдып тур мен.

АКШ-га бистини чоранымыс, хей-хей америка кижилер-биле найыраалды учура-жышкынымыс бистини чурттарымыстың аразына харылааарың улам делем үндө-ниге калбартырыңа эге болур болза бис өөрүп бис, ол чорук бистини улустары-мыстың кайы-кайымы эки бичилерге ийи болур болгаш тайбынын быжы-лаарың херөөнге амычтын болур.

(СЭТА).

Румынияда култура шүргүзүшкү

БУХАРЕСТ. Улус эрге-чакырагынын чылдарында Румыниянын хоорайларында болгаш суурааларында хей сангыг култу-ра албан черлери тургустунган. Бухарестте «Скителери» солунуң улуг бакыны болгаш опера база балет театрынын ба-жымы туттуңган. Найыраалды Н. В. Сталин аттыг, Бүлчүсү аттыг болгаш Август 23 аттыг парктарында чайгы те-атрларын, «Букурешт-ной» кварталда улуг кинотеатры, «Магеру бульварда» делегелер кылар делем павильонун кы-лып тургускан.

Констанца, Питешти, Решица болгаш еске-даа хоорайларга чаа театрларын тургускан. Бүгү область театрине-де кувал театраларын амычтал. Бухарест чанында «Буфта» деп улуг кино төвү-нүң туудушкуну кидин түдө чоруп ту-

рар. Сталин хоорайда оперетта болгаш ес-трада театрын, Йоси болгаш Крайовод филармонияның чаа бакынарын кылдып турар. Ол-ла хоорайларда институттарың болгаш школаарың бакынарын туудуп турар.

Республиканың көдөсөиче култура улам-на ханымы-биле синигип кирип турар. Укуктал чок туруп култура албан черлери ол чорукка улуг хемчөө-биле ийи берип турар. Ам көдөз черлерде 13700 култура бакынары, номчула бакынары, кымыл булуннар амычтал турар. 1948 чылга дөнгөүгө беш чак пла-нының төнүзүлдө култура бакынары-нын болгаш номчула бакынарынын саны 2,5 катан өсөр.

(СЭТА).

Аньшанын металлургия комбинатында

ПЕКИН. Аньшанын металлургия ком-бинатында улуг капитал туудушкунуң дугайын кыдат солунар мегелеп турар. Аньшан комбинаты калбартырына бол-гаш сайыраңгайжыдарына Совет Эвилели Кыдатка улуг дукаалажыны көргүзүп турар деп солун